

SYNTAKSI JA TULKE

Syntaksin havainnollistaminen suomalaisen viittomakielen tulkkeessa

Elina Aarnio ja Stella Lindström

Opinnäytetyö, kevät 2014

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Viittomakielen ja tulkkauksen koulutusohjelma

Tulkki (AMK)

TIIVISTELMÄ

Aarnio, Elina & Lindström, Stella. Syntaksi ja tulke – Viittomakielisen syntaksin havainnollistaminen tulkkeessa, kevät 2014, 71 sivua, 5 liitettä. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Viittomakielen tulkin koulutusohjelma, viittomakielentulkki (AMK)

Opinnäytetyön tilaaja on Turun yliopiston Turku Bio Natural Language Processing Group (Turku BioNLP Group). Toimeksiantona oli tehdä annetusta tekstimateriaalista puhuttu versio lukupuhuntana ja teettää siitä tulkkaus suomalaiselle viittomakielelle. Tekstimateriaali sisältyy tilaajan luomaan tietokantaan, joka on julkaistu vapaalla lisenssillä.

Tulkkaus teetettiin kaksikielisellä ammattitulkilla. Tulkin tulkaama materiaali metaglossattiin ja ne analysoitiin. Metaglosseihin kirjattiin eri lauseenjäsenet koodiväreillä ja lyhenteillä analyysityötä varten. Analyysityön tarkoitus oli selvittää aineistossa esiintyvien viittomakieleen tulkattujen lauseiden lauserakennetta ja pohtia niiden kautta viittomakielen rakennetta.

Analyysityöllä voidaan osoittaa, millaisia lausetyyppejä kyseisessä tulkkauksessa esiintyy. Lausetyyppien pohjalta voidaan tehdä jonkinlaisia johtopäätöksiä viittomakieleen tulkatun kielen tyypillisestä lauserakenteesta. Tutkimus eteni fenomenologisen tutkimusstrategian mukaisesti, eli tutkimus oli avoin uusille ilmiöille ilman ennalta määriteltyjä oletuksia.

Tutkimuksessa huomattiin, että suomalaisen viittomakielen tulkkauksen rakenteeseen saattaa tulla vaikutteita suomen kielen kieliopista. Suomen kielen vaikutus näkyy tutkimusmateriaalimme viittomakielisessä tulkkauksessa.

Asiasanat: suomalainen viittomakieli, tulkkaus, syntaksi, verbi, Puupankki

ABSTRACT

Syntax and interpretation – Demonstration of the Syntax in Finnish Sign Language. 71 pages, 5 appendices. Language: Finnish. Spring 2014. Diaconia University of Applied Sciences, Turku. Degree Programme in Sign Language Interpretation. Bachelor of Humanities.

This thesis is about linguistic studies of Finnish Sign Language syntax. The objective of this study was to examine the structure of the Finnish sign language interpretation. The study was commissioned by Turku bioNLP (Natural Language Processing) Group. Turku bioNLP Group is a team of researchers in Turku University of information technology. They are obtaining to improve Google Translate by examining the structure of the language. Their project is called Turku Finnish Language Treebank.

The project combines a Finnish database which needed to be translated into Finnish Sign Language in order to create dependency treebank. The database has been published under a free license. The assignment of this thesis was to make the recorded version of the Finnish text material and conduct the Finnish Sign Language interpretation. The objective of this thesis was to specify different kinds of sentence types.

Theoretical section examines syntax in Finnish Sign Language and different variations of interpreting theories and bilingualism. The empirical section consists of an interpreted part and a description of steps in the analyzing process. The empirical part presents Sign language structure and different labeling systems.

The study proceeded following the phenomenological research strategy, that is, our study was open to new phenomena without any predefined assumptions. The study has shown that the structure of the interpretation was influenced by Finnish language.

Keywords: Finnish sign language, interpretation, syntax, verbs, Tree Bank

SISÄLLYS

JOHDANTO	6
2 Työn tarkoitus ja tavoite	8
2.1 Turkulainen suomen kielen puupankki	8
2.2 Edeltävä opinnäytetyö Turun puupankille	11
2.3 Tutkimustarve	11
3 TIETOPERUSTA	13
3.1 Yleisesti viittomakielen asemasta kielitieteessä	13
3.2 Viittomakielen verbioppi	13
3.3. Viittomakielen syntaksi	15
3.3.1 Lauseen funktio	16
3.3.2 Peruslausetyypit	17
4 TULKKAUS	20
4.1 Tulkkauksesta yleisesti	20
4.2 Kaksikielisyys	21
4.3 Suora ja valmisteltu tulkkaus	23
4.4 Tulkkauksen ja kääntämisen vertailu	23
4.5 Tulkkausvirheet	24
4.6 Tekstilajit ja diskurssit	25
4.7 Merkintäjärjestelmät	26
4.7.1 Annotointi	27
4.7.2 Puupankin merkintäjärjestelmä	28
5 TYÖN TOTEUTTAMINEN	30
6 RAPORTOINTI	32
6.1 Tutkimustulokset	32

6.2 Intransitiivilause.....	32
6.3 Transitiivilause.....	33
6.4 Upotukset	34
6.5 Lauseet, joissa on adjektiivinomainen predikaatti.....	35
6.6 Ekvatiivilause.....	35
6.7 Elliptiset lauseet	36
6.8 Passiivinomainen lause.....	37
7 POHDINTA	38
LÄHTEET	42
LIITTEET	46
Liite 1: Suomenkieliset tekstit	46
Liite 2: Glossatut tekstit	49
Liite 3: Analysoidut glossit	53
Liite 4: Ryhmitellyt lauseet.....	64
Liite 5: Käsimuodot.....	70

JOHDANTO

Suomalaisen viittomakielen tutkimus ja uuden tiedon julkaiseminen on ohjannut kieltä säännönmukaisempaan yleiskieleen. Viittomakielen kieliopista on kuitenkin vähän teoreettista tietoa verrattuna suomen kieleen. Se on haaste esimerkiksi tulkkikoulutuksessa ja etenkin kielitaidon arvioinnissa. (Terhi Rissanen, henkilökohtainen tiedonanto, 16.1.2014.) Viittomakielen kielitutkinto on tulossa osaksi yleisiä kielitutkintoja. Prosessi on jo käynnissä ja tutkinnon perusteista on tehty julkaisu. (Opetushallitus 2012.) Opinnäytetyömme tuo lisätietoa viittomakielen rakenteen perusominaisuuksista. Opinnäytetyömme perustutkiva luonne hyödyttää viittomakielen tulkkialaa, sillä työmme kerää perustietoa viittomakielen kieliopista ja erityisesti syntaksista.

Keväällä 2013 Diakonia-ammattikorkeakoulun viittomakielen tulkkioiskelijat Marika Laine ja Terhi Saari tekivät opinnäytetyön *”Törkeet nakkisormetkin” — Viittomakielinen käännoistyö turkulaiseen suomen kielen puupankkiin.* Turkulainen suomen kielen puupankki on yliopistolla toimivan Turku Bio Natural Language Processing Group (Turku BioNLP Group) -tutkimusryhmän hanke, jonka tarkoitus on kerätä mahdollisimman laaja tietokanta erikielistä. Laineen ja Saaren opinnäytetyö oli käännoistyö suomen kielestä viittomakielelle Turun puupankin aineistotietokantaan. Laine ja Saari käänsoivät viisitoista tietokantaan kuuluvaa suomenkielistä, kontekstistaan irrallaan olevaa lausetta suomalaiselle viittomakielelle. (Laine & Saari 2013.) Koska Puupankin koko tietokanta eli korpus on todella laaja, siitä riittää käännettävää ja tulkattavaa muun muassa moneen opinnäytetyöhön. Korkeakoulumme lehtori esitteli meille puheentutkija Stina Ojalalta tulleen jatkotutkimustoiveen liittyen Puupankkiin. Puupankin tutkimusryhmän tavoitteena oli saada mahdollisimman paljon ja nopeasti uutta viittomakielistä materiaalia Puupankkiin, joten hylkäsimme ajatuksen jatkaa Laineen ja Saaren työtä yksittäisten, kontekstittomien lauseiden parissa. Halusimme mieluummin laajempia tekstejä tutkittavaksemme.

Työmme on viittomakielen peruskieliopin tutkimusta, jonka aineistonkeruu tehtiin turkulaiselle Puupankille. Päädyimme äänittämään Stina Ojalan antamasta materiaalista eli osakorpuksesta, lukupuhunnan. Lukupuhunnalla tarkoitetaan kirjoitetun tekstin lukemista ääneen. Kaksikielinen viittomakielen tulkki tulkkasi lukupuhunnan viittomakielelle. Viittomakielisen tulkkeen kirjassimme videolta ylös glosseiksi. Glossit ovat eräs viittomien ylösmerkitsemistapa. Glossien avulla tarkastelimme tulkkeen syntaksia. Pyrimme työllämme havainnollistamaan tietoa viittomakielen kieliopista ja rakenteesta.

Oletimme löytävämme tulkkeesta merkkejä suomen kielestä, jolle tulkkimme altistuu, vaikka hän on natiivi viittomakielinen ja ammattitulkki. Lukupuhunnan tulkkaus ei vastaa spontaanin puheen tulkkausta, mikä on otettu huomioon tutkimuksessa.

Tutkimusstrategiamme on ollut fenomenologinen, joten olemme suhtautuneet avoimesti tulkkauksesta löytyneisiin ilmiöihin. Emme sitoneet tulkkausta tarkkaan teoreettiseen viitekehykseen. Teimme merkittävimmät johtopäätökset keräämämme ja tutkimamme aineiston pohjalta. Havaintojemme ja johtopäätöstemme tueksi käytimme viittomakielialan asiantuntijoiden julkaisemia kielioppiteorioita ja suomalaisten asiantuntijoiden lausuntoja.

Esittelemme työssämme ensin työmme lähtökohdat ja tilaajan taustat. Sen jälkeen kerromme teoreettiset lähtökohdat ja perustiedot, jotka ovat keskeisessä osassa tutkimustyötämme. Teoreettisia lähtökohtia ja perustietoja työssämme ovat muun muassa viittomakielen kielioppi, tulkkauksen teoria ja viittomien ylösmerkitseminen. Liitteessä ovat Puupankilta saadut suomenkieliset tekstit, tulkkauksen glossit sekä analysoidut että tarkitetut glossit ja ryhmitellyt lauseet. Lopuksi kerromme toiminnallisen osuuden sekä tutkimusosuuden toteuttamisesta ja erittelemme tutkimuksemme tulokset.

2 TYÖN TARKOITUS JA TAVOITE

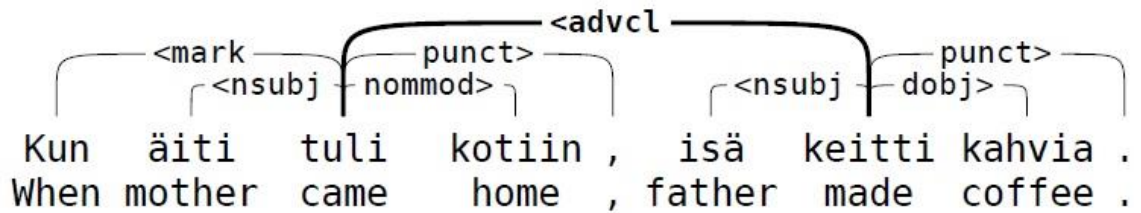
2.1 TURKULAINEN SUOMEN KIELEN PUUPANKKI

Puupankki on Turun yliopiston tutkimusprojekti, jota johtaa Turku bioNLP (= Natural Language Processing) Group. Projektiin kuuluu ryhmä luonnollisten kielten tutkijoita, jotka toimivat Turun yliopiston informaatioteknologian laitoksella. Heidän tarkoituksenaan on tukea suomalaista kieliteknologiaa. Turku bioNLP Groupin alaisuudessa toimii työryhmä, joka tekee tietotekniikan avulla käännökset puhuttujen kielten lisäksi myös viittomakielelle. (Stina Ojala, henkilökohtainen tiedonanto, 14.3.2014.)

Puupankissa etsitään laajasta tekstiaineistosta syntaksiriippuvuudet dependenssioppiin viitekehyksen mukaan ja ne opetetaan tietokoneohjelmalle. Tietokoneohjelma oppii käsittelemään uudet lauseet jo opetetun materiaalin pohjalta. Tekstiaineistoa eli korpusta käsitellään ja luetaan siihen tarkoitukseen luoduilla tietokoneohjelmilla. (Stina Ojala, henkilökohtainen tiedonanto, 14.3.2014.)

Syntaksi tarkoittaa lauseoppia, jossa kuvataan jonkin kielen lauseita ja niiden osia ja järjestystä. Puupankissa syntaksiriippuvuudella tarkoitetaan ohjelman kykyä löytää lauseenjäsenten väliset pakolliset yhteydet toimivan kieliopin mukaisesti. Syntaksipuut on lauseenjäsenten välisten suhteiden kuvausta dependenssioppiin mukaisesti. Dependenssioppiin lauseen syntaksin ajatellaan olevan aina kahden sanan välinen suhde. Syntaksipuut eli dependenssipuut ovat monikerroksisia kuvia esimerkiksi rinnastuksista tai sisäkkäisistä sivulauseista. (Stina Ojala, henkilökohtainen tiedonanto, 14.3.2014.)

KUVA 1. Esimerkki dependenssi puusta (Haverinen 2012, 2)

Tekstiaineisto eli korpus pitää sisällään 15126 suomenkielistä virkettä, ja aineisto on saatavilla osoitteesta: <http://bionlp.utu.fi/>. Tekstien lisäksi Puupankki sisältää tekstien lauseiden syntaksipuut ja semantiikkapuut. Puupankki noudattaa funktionaalista kielioppia. Syntaksipuut eli lauseoppipuut kuvaa lauseenjäsenten riippuvuutta, ja semantiikkapuut kuvaa verbiriippuvaista funktiopuuta, jossa näkyy muut verbiin liittyvät lauseenjäsenet verbin lisäksi, esimerkiksi kuka tekee, mitä tekee ja milloin. Funktionaalisen kieliopin mukaan lauseessa tärkeintä on merkityksen säilyvyys, eikä se, miten lause on rakennettu. (Stina Ojala, henkilökohtainen tiedonanto, 14.3.2014.)

Turkulaisessa Puupankissa mukana oleva tohtorikoulutettava tutkimusavustaja Anna Missilä kertoo, että projektin tarkoituksena ei ole luoda uutta käännöskonetta, vaan parantaa vanhaa. ”Puupankkia voi käyttää esimerkiksi konekäännöksissä, joissa opetetaan tietokone automaattisesti kääntämään kahden erikielisen puupankin välillä. Automaattinen haku tapahtuu kahden syntaksipuun välillä semantiikkapuun perusteella. Esimerkkinä tästä on Google Translate. Tällä projektilla yritetään siis parantaa jo olemassa olevaa käännösohjelmia.” (Anna Missilä, henkilökohtainen tiedonanto, 14.3.2014.)

Tekstitiedostoja on käännetty jo muun muassa englanniksi ja ranskaksi. Turku bioNLP Groupin yksi tavoitteista on, että käännösohjelma valmistuttuaan osaisi kääntää tekstejä myös suomalaiseen viittomakieleen rajaamattomasti. (Stina Ojala, henkilökohtainen tiedonanto, 14.3.2014.)

Rajaamattomuudella tarkoitetaan avointa korpusta eli tekstiaineistoa, jonka kokoa voidaan kasvattaa jatkuvasti. Myöskään tekstilajeja ei ole rajoitettu mitenkään, vaan ne voivat olla mitä vain. Turkulaisessa puupankissa on kyse

rajaamattoman korpuksen käyttämisestä ja kääntämisestä. Avoimen korpuksen vastakohtana on rajattu korpus, joka keskittyy ennalta määritetyn ja tarkasti rajatun aineiston kääntämiseen. Tällaista rajattua korpusta käyttää esimerkiksi Helsingin puupankki, joka on keskittynyt kääntämään *Iso suomen kielioppi* -teoksen esimerkkilauseita. (Stina Ojala, henkilökohtainen tiedonanto, 14.3.2014.)

Turkulaisen puupankin viittomakieltä kääntävän työryhmän tavoite on luoda rajaamaton määrä käännösmateriaalia, jota voidaan käyttää esimerkiksi visuaaliseen tiedottamiseen, kuten yhdenmukaisten lomakkeiden viittomakielisiin käännöksiin tai julkisen liikenteen kuulutuksiin. Suomessa tällaisia informaatiotauluja, joissa on viitottua kuvaa, voidaan työelämäohjaajamme Stina Ojalan mukaan ottaa käyttöön arviolta kahdenkymmenen vuoden kuluttua. Britanniassa on joissain posteissa käytössä suljetun korpuksen eli rajatun viittomamateriaalin informaatiotauluja, joista saa esimerkiksi postin tietyt hintatiedot Britannian viittomakielellä eli BSL:llä viitottuna (British Sign Language). (Stina Ojala, henkilökohtainen tiedonanto, 14.3.2014.)

Avoimen käännetyn tekstiaineiston hyvä puoli on, että se on rajaamatonta. Siksi sitä voidaan käyttää kaikissa mahdollisissa tilanteissa, ilman erillistä aiheen rajausta. Sen avulla mikä tahansa teksti voidaan kääntää halutulle kielelle, koska avoin tietokanta mahdollistaa käännohjelmalle rajaamattoman määrän sanastoa ja kielitaitoa. Uusien lauseiden käännöksillä on paremmat mahdollisuudet olla kerralla oikein, koska käännoškoneella on ollut enemmän materiaalia, josta muodostaa luotettavan kieliopin mukaisia lauseita. (Stina Ojala, henkilökohtainen tiedonanto, 14.3.2014.)

Kun ohjelma on valmiiksi oppinut oikean kieliopin ja lauseiden muodostamisen, se pystyy tuottamaan automatisoituneita käännöksiä. Tällöin voitaisiin tuottaa säännönmukainen viittomakielinen käännös lähtötekstistä. Esimerkiksi lomakkeen käännös olisi muuttumaton ja aina samassa muodossa. (Ojala, 2011.)

2.2 Edeltävä opinnäytetyö Turun puupankille

Turkulainen puupankki on teettänyt Diakonia-ammattikorkeakoulun opiskelijoilla jo yhden opinnäytetyön vuonna 2013. Opinnäytetyö on Marika Laineen ja Terhi Saaren ”*Törkeet nakkisormetkin*” – *Viittomakielinen käännöstyö Turkulaiseen suomen kielen puupankkiin*. Opinnäytetyö oli käännöstyö suomen kielestä viittomakieleen Turun puupankille. Laine ja Saari käännsivät viisitoista tietokantaan kuuluvaa suomenkielistä lausetta ilman kontekstia suomalaiselle viittomakielelle. Tällä tavalla he tuottivat pyydettyä materiaalia Puupankkiin. Lisäksi he auttoivat Turku bioNLP Groupia määrittämään, montako kääntäjää tarvitaan koko korpuksen kääntämiseen viittomakielelle, millainen tausta ja koulutus kääntäjillä tulisi olla ja kuinka kauan kuluu aikaa yhden lauseen kääntämiseen. Laine ja Saari käyttivät työssään typologis-kontrastiivista käännoismallia ja se tuki heidän käännoistyötään (Laine & Saari 2013). Laine ja Saari käännsivät lauseet annettujen viittomien ylösmerkitsemisohjeiden mukaisesti kirjallisesti ja sen jälkeen kuvasivat käännökset viittomalla ne itse videolle. He analysoivat työssään käännostratkaisuja ja niiden haasteita. Yhtenä suurimpana haasteena kääntämistyössään he kokivat käännettävien lauseiden kontekstin puuttumisen. (Laine & Saari 2013 54–58.)

2.3 Tutkimustarve

Turkulaisen puupankin on tarkoitus kääntää laaja, yli 15 000 lauseen tietokanta eri kielille. Laine ja Saari ovat työssään ehdottaneet jatkotutkimusaiheiksi heidän kääntämiensä lauseiden tutkimisen ja vertaamisen eri näkökulmista. (Laine & Saari 2013). Emme kuitenkaan jatkaneet tutkimusta heidän lauseistaan, koska Puupankilla oli toive saada mahdollisimman paljon ja nopeasti uutta materiaalia, eli käännettyä viittomakieltä, käyttöönsä. Siksi päädyimme tekemään osasta, vielä kääntämättömistä, Puupankin tekstimateriaaleista tulkkauksen ja glossaamaan sen. Käytimme tulkkauksessa

ammattitulkkia varmistaaksemme tulkkauksen laadun. Tämä antaa Puupankille tietoa myös siitä, voiko tulkattua materiaalia käyttää Puupankissa vai tuleeko kaiken materiaalin olla käännettyä. Lisäksi ohjaava opettajamme esitti toiveen, että tutkisimme glossaamastamme materiaalista viittomakielisen tulkkauksen syntaksia tarkastelemalla lauseenjäseniä ja niiden muodostamia lausetyyppejä, koska viittomakielen syntaksia on tutkittu vähän ja viittomakielisen tulkkauksen syntaksia vielä vähemmän. Tutkimuksemme vahvistaa jo tiedossa olevaa tutkimusta viittomakielisen syntaksin käyttäytymisestä ja lauserakenteiden erilaisista malleista.

3 SUOMALAISEN VIITTOMAKIELEN KIELIOPPI

3.1 Yleisesti viittomakielen asemasta kielitieteessä

Esa Itkonen kertoo kirjassaan *Maailman kielten erilaisuus ja samuus*, että viittomakielet ovat 1970-luvulta lähtien olleet kiinnostuksen ja tutkimuksen kohde. Ne nähdään nykyisin samanarvoisina kieliopillisina kielinä puhuttujen kielten kanssa. Yksittäisen viittoman katsotaan koostuvan kolmesta sinänsä merkitystä vailla olevasta kereemistä. Näitä ovat ensisijaisesti käsimuoto, paikka ja liike. (Itkonen 2001, 369–370.) Leena Savolainen kertoo artikkelissaan *Viittoman rakenne*, että puhuttujen kielten tutkimuksessa käytettyjen termien kuten fonologian, foneemin ja allofonin sijaan viittomakielen tutkimuksessa käytetään termejä kerologia, kereemi ja allokeeri. (Savolainen 2000, 169.)

Termien käyttö riippuu tutkijasta ja hänen edustamastaan koulukunnasta. Nykytiedon mukaan kereemit ovat foneemeja, vaikka ne tuotettaisiinkin käsin. Foneetikot ja puheentutkijat käyttävät foneemi-käsitettä, sillä lingvistiikan näkökulmasta ei ole merkityksellistä miten kielellinen informaatio tuotetaan. Viittomakielen tutkimuksessa on käytetty kereemi-termiä, jotta viittomakieli on voitu erottaa puhekielistä. (Stina Ojala, henkilökohtainen tiedonanto, 8.4.2014.)

3.2 Viittomakielen verbioppi

Riitta Vivolin-Karén ja Kaisa Alanne kertovat *opetusteoksessaan Viittomakieli 1 – Suomalaista viittomakieltä aikuisopiskelijoille*, että suomalaisen viittomakielen viittomisto eli leksikko voidaan jakaa nominaaleihin ja verbaaleihin. (Alanne & Vivolin-Karén 2006, 53.) Viittomakielessä nominaaleiksi käsitetään henkilöihin ja esineisiin viittaavat viittomat (Rissanen 1985, 31). Verbaalit jakaantuvat

kolmeen ryhmään, taipumattomiin, monisuuntaisiin ja polysynteettisiin verbaaleihin.

Verbaalien ensimmäiseen ryhmään kuuluvat taipumattomat verbit. Tällaisten verbien paikka on yleensä viittojan keholla tai neutraalitulassa ja ne ilmaisevat tunnetta tai ruumiintilaa, kuten esimerkiksi RAKASTAA. Taipumattomien verbien rakenteesta ei käy ilmi kuka on tekijä ja kuka kohde. (Vivolin-Karén & Kaisa Alanne 2006, 53.)

Toiseen ryhmään kuuluvat monisuuntaiset verbit. Monisuuntaisten verbiviittomien rakenteesta voi päätellä, kuka on tekijä ja kuka on kohde. Tällaisten viittomien taivuttaminen tapahtuu liikkeen suuntaa ja käden orientaatiota muuttamalla. Monisuuntaisille verbeille on ominaista, ettei niiden paikka ole erityisen tarkkarajainen, vaan verbi liikkuu viittomatilaan paikannettujen nominaalien välillä. Monisuuntaisia verbejä ovat muun muassa TAVATA ja KATSELLA. (Vivolin-Karén & Kaisa Alanne 2006, 53.)

Kolmanteen eli viimeiseen ryhmään kuuluvat polysynteettiset verbaalit. Jantunen määrittelee kirjassaan *Johdatus viittomakielen rakenteeseen* polysynteetin siten, että se tarkoittaa, että yhtä viittomaa muokataan vaihtamalla siihen joitakin uusia rakenneosia. (Jantunen 2003, 72.) Jantunen kertoo, että polysynteesi on yleisin tapa suomalaisessa viittomakielessä tuottaa uusia viittomia. Polysynteetin kautta syntyneitä uusia viittomia voidaan kutsua klassifikaattoripredikaateiksi tai polymorfeemeiksi verbaaleiksi. (Jantunen 2003, 72.)

Polysynteettiset verbaalit ovat erikoinen ryhmä siinä mielessä, että niiden muoto vaihtelee aina tilanteen ja viittojan tarkoitteiden mukaan. Polysynteettisillä viittomilla, tai tarkemmin sanottuna niiden käsimuodoilla, voidaan kertoa kohteesta sen muoto, koko ja käsittelytapa. Viittoja itse päättä, mitä elementtiä kohteesta hän haluaa korostaa. Polysynteettisten verbaalien paikka on hyvin tarkkarajainen ja aina tilannesidonnainen. Koska polysynteettisten verbaalien muodot vaihtelevat käytännössä viittojan ja tilanteen mukaan, ei viittomien vaihtelevia muotoja löydy viittomakielisestä sanakirjasta. (Vivolin-Karén & Alanne 2006, 53.)

Kieltomuoto muodostetaan lisäämällä kielteisyyttä ilmaiseva ei-manuaalinen rakenneosaa, esimerkiksi pään puistaminen tai supistunut ilme. Kieltoisuuden voi muodostaa myös liittämällä verbaaliin erillisen kielteisyyttä ilmaisevan viittoman. Joillain verbaaleilla on täysin omat kielteiset ja myönteiset verbaalimuodot, jotka poikkeavat toisistaan huomattavasti. (Vivolin-Karén & Alanne 2006.) Esimerkiksi viittomat EI YMMÄRRÄ ja YMMÄRTÄÄ ovat kyseisiä toisistaan eroavia verbaaleja.

Ritva Takkinen kertoo artikkelissaan *Kuvailevat verbit suomalaisessa viittomakielessä*, että kuvailevat verbit voivat ilmaista halutun kohteen kokoa, muotoa, kohteen ulotteisuutta, orientaatiota ja elollisuutta tai elottomuutta. Kuvailevia verbejä kutsutaan yleisesti ottaen klassifikaattoripredikaateiksi. Eri tutkijat ovat myös käyttäneet kuvailevista verbeistä nimityksiä: klassifikaattoriviittoma, polymorfeeminen verbi, spatiaalislokatiivinen verbi, produktiivinen viittoma tai polysynteettinen viittoma. (Takkinen 2008, 19.)

3.3. Viittomakielen syntaksi

Syntaksi tarkoittaa lauseoppia, jossa tutkitaan lauseenjäseniä. Lauseoppi selvittää, miten leksikon peruselementtejä yhdistetään, jotta niistä tulee laajempia ilmauksia, kuten lauseita. (Karlsson & Hakulinen 1979, 51.) Lause on syntaksin peruselementti, ja sitä voidaan tarkastella eri tavoin. Lause on ajatuksen tuomista kielelliseen muotoon. Lause sisältää useimmiten yhden tai useamman sanan. Suomen kieli ja suomalainen viittomakieli muistuttavat ainakin yhdessä ominaisuudessa toisiaan: yksi sana tai viittoma voi muodostaa lauseen. (Jantunen 2003, 93.)

Jantunen tarkastelee lauseen määritelmää kolmesta eri näkökulmasta. Lauseita voidaan tulkita niiden muodollisen rakenteen, merkitysrakenteen ja informaatorakenteen näkökulmasta. Muodollisen rakenteen tärkeimmät käsitteet ovat subjekti ja objekti, eli suomen kielessä subjekti on verbin tärkein seuralainen ja objekti on verbin akkusatiivi-, genetiivi,- tai partitiivimuotoinen

toinen seuralainen. Merkityssisältöisen lauseen tärkeimmät käsitteet ovat puolestaan tekijä ja kohde eli se, kuka tekee ja se, mihin teko kohdistuu. Informaation sisältöisen lauseen tärkeimmät käsitteet ovat teema ja reema. Teema on se, mistä sanotaan ja reema on se, mitä sanotaan. (Jantunen 2003, 93.)

Kielestä tehty syntaksinen tutkimus vaikuttaa siihen, millä tavoin lausetta kannattaa tulkita. Suomalaisen viittomakielen lauserakennetta tutkitaan yleensä merkitys- ja informaation sisällön kautta, koska kieltä on tutkittu vasta vähän. Eli tällaisessa tutkimuksessa tärkeimmät käsitteet ovat tekijä ja kohde sekä teema ja reema. Näiden käsitteiden tarkastelun kautta voidaan tehdä havaintoja, miten muodolliset käsitteet kuten subjekti ja objekti tulisi määritellä, kun niistä ei ole aiempaa informaatiota, jonka avulla muodolliset käsitteet voisi heti määritellä. (Jantunen 2003, 93.)

3.3.1 Lauseen funktio

Lauseilla on erilaisia funktioita, eli tehtäviä. Ne voivat olla esimerkiksi kielto- kysymys- tai vakuuttelulauseita. Joistakin lauseista voi päätellä kullekin funktiolle ominaisia piirteitä, mutta kaikista funktioista tätä ei ole havaittavissa. Siinä missä suomen kielessä käytetään funktiolauseiden erotteluun toisistaan niille tunnusomaisia piirteitä, kuten partikkeleita ja kysymyssanoja, niin viittomakielessä ne erotellaan kehon ja pään liikkeillä sekä kasvojen ilmeillä. Näitä elementtejä kutsutaan ei-manuaalisiksi kieliopillisiksi operaattoreiksi, ja ne ovat tärkeä osa halutun funktion tuottamisessa viittomakielessä. (Jantunen, 2003, 93–94.)

3.3.2 Peruslausetyypit

Peruslausetyypillä tarkoitetaan rakenteellisesti virheetöntä lausetta. Näitä ovat esimerkiksi kaikki yksinkertaiset lauseet, yhdysrakenteet ja lauseliitot. Vajaat lauseet, kuten elliptiset lauseet ja imperatiivit, eivät kuulu peruslausetyyppeihin. (Hakulinen & Karlsson 1979, 91.) Terhi Rissanen on lisensiaatintyössään *The Categories of Nominals and Verbals and their morphology in Finnish Sign language* jakanut suomalaisen viittomakielen peruslausetyypit kolmeen ryhmään: intransitiivilauseiksi, transitiivilauseiksi ja nominaalilauseiksi (Rissanen 1998, 213–220).

Intransitiivilauseiden tunnusmerkkinä toimii yksipaikkainen verbi. Tämä verbi tarvitsee seurakseen teon tekijän. Tällaisia verbejä ovat esimerkiksi ITKEÄ, SYÖDÄ ja NUKKUA. (Jantunen 2003, 100.) Rissanen mukaan tärkeintä intransitiivilauseessa on klassifikatorinen predikaattiverbiviittoma, koska ilmaisu on ikoninen. Ikonisuus tarkoittaa sitä, että käsimuoto ilmaisee liikkujan muotoa tai liikkuvan osan muotoa. Yleensä tällaisilla viittomilla ilmaistaan merkitystä, miten jokin asia tai henkilö toimii tai liikkuu tai, miten jokin asia tapahtuu jollekin. Nämä viittomat kuvaavat tapahtumaa tai toimintaa, mutta eivät varsinaista tekoa, kuten transitiivisten lauseiden verbiviittomat. (Rissanen 1998.) Intransitiivisen lauseen voi tunnistaa yksipaikkaisesta verbaalista, eli lauseessa on toimintaa kuvaava verbi, joka tarvitsee rinnalleen vain yhden nominaalisen seuralaisen. (Jantunen 2003, 100.)

Esimerkkilause 1 (Rissanen 1998, 209)

Pieni tyttö itkee.

TYTTÖ-PIENI-4a OSOITUS-4a ITKEÄ OSOITUS -4a

Toinen Rissanen mainitsema peruslausetyyppi on transitiivilause. Sen tunnusmerkkinä toimii kaksipaikkainen verbaali. Tämä tarkoittaa, että verbi tarvitsee seurakseen kaksi muuta pakollista elementtiä, tekijän ja kohteen. Tämän lisäksi suomalaisessa viittomakieleessä on myös lauseita, joissa on

kolmipaikkaisia predikaatioita. Niistä käytetään nimitystä ditransitiivi. Ditransitiivilauseissa on kolme pakollista elementtiä. (Rissanen 1998.)

Jantunen listaa kaksipaikkaisiksi verbeiksi esimerkiksi HAASTATELLA, KATSOA, MUUTTAA, NÄHDÄ ja TUTKIA (Jantunen 2003). Transitiivilauseet kuvaavat siis tekoa tai toimintaa, jossa teko tehdään jollekin. Erityisesti kohde korostuu näissä lauseissa. Näille lauseille on myös tyypillistä käyttää monisuuntaisia viittomia, eli viittomia joiden orientaatiota ja suuntaa voidaan muuttaa tekijästä ja teon kohteesta riippuen. (Rissanen 1998.)

Esimerkkilause 2 (Rissanen 1998,210)

Mies näkee linnun.

LINTU-OSOITUS-4y MIES NÄHDÄ-1-4y

Nominaalilauseissa pääsana on substantiivi. Siksi tällaisia lauseita kutsutaan myös substantiivilauseiksi (Karlsson & Hakulinen 1979, 75). Suomalaisessa viittomakielessä nominaalilauseissa on yleensä kaksoisosoitus, joka tehdään tarkkaan määritetyssä paikassa. Nominaalilauseisiin kuuluu Rissanen mukaan ekvatiivilauseet, luonnehtivat lauseet, kokijalauseet, omistuslauseet ja lokatiiviset lauseet. (Rissanen 1998.)

Ekvatiivilauseita voi kutsua myös identifioiviksi lauseiksi, koska ne kertovat mikä jokin on: ” Ekvatiivilauseet ovat tyyppiä x on y - - ”. (Jantunen, 2003)

Esimerkkilause 3 (Rissanen 1998, 207)

Hän on professori.

HENKILÖ-3-OSOITUS-3 PROFESSORI+HENKILÖ-3 OSOITUS-3

Luonnehtivat lauseet ovat tyyppiä x on y, jossa y luonnehtii x:ää (Jantunen 2003).

Esimerkkilause 4 (Rissanen 1998, 208)

Kauppias on kauhean köyhä.

KAUPPA+HENKILÖ-2-OSOITUS-2 KAUHEA KÖYHÄ OSOITUS-2

Kokijalauseiden tunnusmerkinä on elementti, joka kuvaa kokijaa. ”Kokija on elollinen olento, johon verbaalin kuvaama tila, teko tai toiminta vaikuttaa.” (Jantunen, 2003.)

Esimerkkilause 6 (Rissanen 1998, 208)

Olen jäässä.

MINÄ KYLMÄ PALELLA KYLMÄ MINÄ

Lokatiiviset, eli tilalauseet, joiden tunnusmerkinä toimii paikkaa ja aikaa kuvaavat elementit.

Esimerkkilause 5 (Rissanen 1998, 208)

Lapissa on kylmä.

LAPPI+OSOITUS-2y KYLMÄ+OSOITUS-2y

Rissanen kirjoittaa lisensiaatin työssään *The Categories of Nominals and Verbals and their morphology in Finnish Sign language*, että intransitiivi- ja transitiivilauseissa ilmenee usein niin kutsuttuja seriaaliverbejä. Seriaaliverbeillä tarkoitetaan erilaisia verbiviittomien sarjoja, joiden tarkoitus on tarkentaa, kuka on tekijä ja kuka on objekti. (Rissanen 1998; 175, 233–238.)

Esimerkki seriaaliverbistä: (Rissanen, 1998, 175)

HÄN JUOSTA TULLA-3-1

Hän tuli luokseni juosten.

4 TULKKAUS

4.1 Tulkkauksesta yleisesti

Käsitlemme tulkkauksen teoriaa suhteessa viittomakieleen ja käännösteorioihin. Opinnäytetyössämme käyttämämme materiaali on tulkattu lukupuhunnasta. Tästä syystä emme voi tehdä kielen rakenteen perusteella analyysia tulkkauksesta ottamatta huomioon tulkkauksen tuomia seikkoja ja ilmiöitä, kuten mahdollisia tulkkausvirheitä, interferenssiä tai vajaita lauseita.

Viittomakieltä tulkaessa ja kääntäessä joko lähde- tai tuloteksti on viitottua kieltä (Tommola 2006, 128). Tulkkauslajeja on monia, ja ne riippuvat tilanteen luonteesta. Kirjassa *Käden käänteessä* Jorma Tommola erittelee tulkkauslajeiksi muun muassa julkisten puheiden tulkkauksen, puheenvuorojen tulkkauksen, konferenssitulkkauksen ja viranomaisen ja asiakkaan välisen keskusteleavan asioimistulkkauksen (Tommola 2006, 128).

Artikkelissaan *Tulkkaus kognitiivisesta näkökulmasta* Jorma Tommola jakaa tulkkaustavan konsekutiivitulkkaukseen ja simultaanitulkkaukseen. Konsekutiivitulkkkaus tarkoittaa, että tulkkaus esitetään puhujan tai viittojan jälkeen yhtenä kokonaisena jaksena. Simultaanitulkkkaus tarkoittaa, että tulkin puhe tai viittominen välitetään kohdeyleisölle samanaikaisesti alkuperäisen lähteen kanssa (Tommola 2006, 128).

Edellisestä puupankkiopinnäytetyöstä poiketen meidän opinnäytetyömme käsittelee tulkkauksen glossaamista ja tulkkauksessa ilmi tullutta verbioppia. Saaren ja Laineen opinnäytetyö *Törkeet nakkisormetkin* (2013) keskittyi käännöstyöhön sekä kontekstittomuuden tuomiin vaikeuksiin skoposteorian siivittämänä.

4.2 Kaksikielisyys

Opinnäytetyömme materiaalin on tulkannut kuuleva viittomakielen tulkki, joka on kaksikielinen. Hänen äidinkiелensä on viittomakieli, ja kasvuympäristössään hän on omaksunut suomen kielen.

Kaksi- tai monikielisyys on määriteltävissä eri tavoin. Kuurojen Vanhempien Kuulevat Lapset ry:n lausunnossa sanotaan, että lapsi omaksuu äidinkieliikseen ne kielet, joita lapsi kotiympäristössään käyttää. Lapsen lähiympäristöstä riippuu, millaisen kielitaidon lapsi saa. ”Hänestä voi tulla tasapainoisesti kaksikielinen tai monikielinen, jolloin kielet ovat yhdenvertaisia.” (Kuurojen vanhempien kuulevat lapset ry, i.a.)

Stone toteaa, että kaksikielisyudellä on monia määritelmiä, ja eräs niistä on tasapainoinen kaksikielisyys. Tasapainoinen kaksikielisyys (balanced bilingualism) on teoreettinen käsite, jolla tarkoitetaan henkilöä, jolla on samantasoiset kielelliset kyvyt kummassakin kielessä. Tämä tarkoittaa sitä, että henkilö käyttää kumpaakin kieltä arkielämänsä eri tilanteissa, kuten esimerkiksi kotona, töissä ja sosiaalisessa elämässä. (Stone 2002, 27.) Stone kuitenkin kritisoi tasapainoisen kaksikielisyuden termiä, ja kirjassa *Viittomakieliset Suomessa* todetaan, että kuurojen vanhempien kuulevilla lapsilla ei välttämättä aina ole suoraa yhteyttä viittomakieliseen yhteisöön. Voi olla mahdollista, että kuuroista vanhemmista huolimatta lapsille on kotona puhuttu tai käytetty elekieltä, joka ei ole virallista viittomakieltä. (Jokinen 2000, 86.) Tästä syystä tasapainoisen kaksikielisyuden määritelmä on hieman kömpelö eikä välttämättä vastaa henkilön kaksikielisyuden tasoa. Kaksikielisyuden tasoa voidaan mitata eri kielitaitojen osaamisella. Näitä taitoja, jotka mittaavat kaksikielisyuden tasoa, ovat Romainen mukaan kuunteleminen (listening), lukeminen (reading), puhuminen (speaking) ja kirjoittaminen (writing). (Romaine 1995, 11.)

Kirjassa *Toward A Deaf Translation Norm* kerrotaan, että suurin osa Britannian viittomakielen tulkeista ja kääntäjistä on äidinkieltään englanninkielisiä ja kuuluvat kuulevaan valtaväestöön. Kuitenkin osalla heistä on kuurot vanhemmat, jotka ovat käyttäneet kommunikointiin brittiläistä viittomakieltä

(BSL). Ne tulkit ja kääntäjät, jotka ovat lapsuudessaan oppineet viittomakielen vanhemmiltaan, ovat viittomakielen natiiveja kielenkäyttäjiä. Kuulevina he ovat oppineet myös puhutun englannin, joten he osaavat sujuvasti kahta kieltä, englantilaista viittomakieltä ja englantia. (Stone 2002.)

Suomessa vastaavasti suurin osa tulkeista on äidinkieleltään suomenkielisiä, ja he ovat vasta aikuisiällä opiskelleet suomalaista viittomakieltä ja tulkkausta. Yleensä nämä tulkit kuuluvat identiteetiltään kuulevaan valtaväestöön. (Jokinen 2000, 86.) Kuurojen yhteisöön kuuluvat tulkit ovat yleensä kuurojen vanhempien kuulevia lapsia. He ovat kasvaneet viittomakielisessä yhteisössä ja oppineet viittomakielen ensikielenään. Tällaisista lapsista käytetään USA:ssa nimitystä children of deaf adults eli CODA. Usein CODA:t, jotka ovat kasvaneet viittomakielisessä ympäristössä, haluavat tehdä töitä kuurojen parissa. (Jokinen 2000, 86.) Siksi myös viittomakielen tulkeista löytyy niin kutsuttuja CODA-tulkkeja.

Stone kertoo, että sellaiset tulkit, jotka ovat opiskelleet viittomakieltä vasta aikuisena, saavuttavat erilaisen kaksikielisyyden tason kuin lapsuudessa viittomakielen omaksuneet. (Stone 2002.) Kirjassa *Käden käännteessä*, artikkelissa *Asiantuntijuus* (142), kuitenkin todetaan, että on vain yleinen käsitys kuvitella, että tulkkaustaidot eivät vaadi mitään erityistä osaamista ja että pelkkä kaksikielisyyys riittää kielen hallintaan ja tulkkaukseen. Kuitenkin, kun puhutaan asiantuntijatasosta, ei voida olettaa, että hyvä kielitaito riittää yksinään. Se tarvitsee tuekseen tekniikoita ja erityisosaamista. Artikkelin korostaa ajatusta, että ammattitulkiksi ei vain synnytä, vaan tulkiksi tuleminen vaatii myös laajaa tietoa ja osaamista sekä taitojen harjoittelemista. (Tommola 2006, 142.)

Valitsemalla opinnäytetyömme tulkkaukseen CODA-tulkin, pyrimme varmistamaan, että tulkkauksen laatu on mahdollisimman tasokasta. Tulkkimme täyttää kaikki edellä mainitut ammattitaitoisen tulkin kriteerit, niin kaksikielisyytensä kuin myös koulutuksensa osalta.

4.3 Suora ja valmisteltu tulkkaus

Raija Roslöf ja Ulla Veitonen kertovat artikkelissaan *Tavoitteena toimivat tulkkauskäytännöt* (164), että viittomakielen simultaanitulkkaus voidaan toteuttaa suorana ja valmisteltuna tulkkauksena. Suora tulkkaus tarkoittaa, että tulkki tietää aiheen, mutta ei ole saanut etukäteen materiaalia. Suora tulkkaus ei tarkoita valmistautumatonta tulkkausta, vaan tulkki voi rakentaa sisäisiä skeemoja ja ajatuskarttoja saadun tiedon pohjalta. (Roslöf & Veitonen 2006, 164.)

Valmisteltu tulkkaus on lähempänä käännöstä, sillä tulkki on saanut etukäteen materiaalia tulkkauksen aiheesta. Tämän pohjalta tulkki voi etsiä tietoa ja kerätä sanastoa ja tehdä mentaalisia miellekarttoja, ja siten syvällisesti perehtyä tulkattavaan materiaaliin. (Roslöf & Veitonen 2006, 164.)

4.4 Tulkkauksen ja kääntämisen vertailu

On tärkeää korostaa, että tutkimme tulkkauksessa syntaksin esiintynyttä. Emme tutki syntaksia ja verbejä viittomakielessä vaan viittomakielen tulkkauksessa. Mikäli kyseessä olisi ollut käännös, on syytä olettaa, että viittoja olisi saattanut käyttää paikoin erilaisia verbejä, ja täten lauserakenteesta olisi tullut erilainen. (Terhi Rissanen, henkilökohtainen tiedonanto, 27.11.2013.)

Suorassa simultaanisessa tulkkauksessa ehditään usein tehdä vain pintarakenteen tulkkausta, jolloin valinnat eivät ole niin hioutuneita kuin käännöksissä, joihin voi käyttää aikaa (Roslöf & Veitonen 2006).

4.5 Tulkkausvirheet

Kirjassa *Käden käännteessä* (2006) Jenni Laine esittelee Cokelyn mallin, jossa luokitellaan tulkkausvirheet viiteen eri kategoriaan. Ne ovat poisjätöt, lisäykset, korvaukset, interferenssit ja vajaat ilmaukset. (Cokely 1992, 73–93) Poisjätöt, lisäykset ja korvaukset voivat olla harkittuja. Tällöin niitä kutsutaan pragmaattisiksi adaptaatioiksi. (Laine 2006, 154.)

Ensimmäisenä kategoriana Laine määrittelee Cokelyn mallissa poisjätön. Jos tulkki jättää tulkkaukseen kuulunutta tietoa, joka olisi tulkkaukseen kuulunut, on kyseessä virheellinen poisjätto (omission). Tulkkauksessa voi ilmetä tietoisia poisjättöjä eli strategisia poisjättöjä. Nämä kyseiset poisjätöt eivät ole virheitä, vaan ne auttavat merkityksen välittämisessä. (Laine 2006, 154.)

Cokelyn mallissa seuraavaan luokkaan kuuluvat virheet ovat korvauksia. Tämä tarkoittaa, että tulkki lisää tulkkaukseen jotain lähtötekstiin kuulumatonta. Tulkki korvaa lähtötekstissä ilmenneen merkityksen tai tiedon toisella, poikkeavalla merkityksellä tai tiedolla. (Laine 2006, 154.)

Seuraava kategoria virheissä ovat interferenssivirheet. Laine kertoo, että Cokelyn mallissa interferenssillä tarkoitetaan lähdekielen rakenteen siirtymistä erehdyksessä tulkkauksen kohdekieleen (Laine 2006, 154).

Viimeinen virhekategoria ovat vajaat ilmaukset. Laine kertoo vajaiden ilmauksien tarkoittavan Cokelyn mallissa sitä, että tulkkauksessa ilmenee merkityksellisiä tai rakenteellisia virheitä tai puutteita. Vajaa ilmaus syntyy, kun virhe ei sovi muiden tulkkausvirhetyyppien kategorioihin. (Laine 2006, 154.)

Tulkkausprosessin erilaiset ongelmatilanteet ovat yleisin syy tulkkausvirheisiin. Mitä pidempi viive tulkillä on tulkkauksessa, sitä paremmin tulkki pystyy välittämään lähtötekstin merkityksen kohdekielelle. Pitkä viive vaatii tulkkilta tarkkaavaisuutta ja hyvää työmuistia. Tulkki voi käyttää erilaisia keinoja, jotta tulkkauksen vastaisi merkitykseltään lähtötekstiä. Näin tulkkauksen vastaa lähtötekstiä ideatasolla, mutta ei välttämättä juurikaan sanatasolla. (Laine 2006, 154.)

4.6 Tekstilajit ja diskurssit

Tekstilajeilla käsitetään toisistaan eroavia, vakiintuneita tekstityyppejä. Tekstilajit eroavat toisistaan niille ominaisten ja toisistaan eriävien piirteidensä takia. Eri tekstilajeilla on yleensä omanlaisensa vakiintunut muoto. Niiden sisältö ja rakenne eroavat usein toisistaan huomattavasti. Tekstilajien vakiintuminen tietynlaisiksi luo niiden laatijoille ja lukijoille tietynlaisen mielikuvan, millainen tarkasteltavan tekstilajin kuuluisi olla, mitä siltä voi odottaa ja mitä se todennäköisesti pitää sisällään. (Kotimaisen kielen tutkimuskeskus 2012.)

Tekstilaji tarvitsee tekijän ja vastaanottajan. Tekstilajin laatija, lukija, kuulija tai joku muu käyttäjä ja tilanne luovat tekstilajille kontekstin. Erilaiset olosuhteet voivat vaikuttaa tekstilajin tuottamiseen ja tulkintaan, vaikka tekstilaji itsessään antaisikin tekstin käyttäjälle vihjeen sen käyttötarkoituksesta, halutusta reaktiosta ja toivotusta tulkintatavasta. Tekstilajin ilmiästä voi havaita, millaista tyyliä se on. Kyse voi olla puheesta, kirjoituksesta tai niiden sekamuodosta lukupuhunnasta. Ilmiäsu on mahdollisesti esitetty jollain erityisellä tavalla ja sille on odotettavissa tietynlaista vastaanottoa. Näiden edellä mainittujen, ilmiäsujen tyyliin vaikuttavien ominaisuuksien lisäksi ilmiäsu sisältää sen edustamalle tekstilajille kuuluvat elementit, joista tekstilajin voi tunnistaa. (Immonen, Pakkala-Weckström & Vehmas-Lehto 2011.)

Diskurssilla tarkoitetaan kirjoitettua tai puhuttua viestimistä, jolla pyritään saavuttamaan tietty tavoite tai toteuttamaan jokin teko (Laine 2006, 156). Diskurssityylit auttavat hahmottamaan puhutun tai kirjoitetun tekstin rakennetta ja tyyliä. Erilaisia diskurssityylejä ovat esimerkiksi kertova, ohjeistava, suostutteleva, selittävä, argumentoiva ja keskusteleva diskurssi. (Laine 2006, 156).

Työssämme esiintyvä osakorpus koostuu blogiteksteistä. Blogitekstillä tarkoitetaan nettikirjoitusta, joka on julkaistu webblogissa eli julkisella Internet sivulla tai sivustolla. Blogiteksti on yleensä bloggaajan eli blogitekstin kirjoittajan omista näkemyksistä, kokemuksista ja ajatuksista koostuvaa päiväkirjatyylisiä kirjoitusta. (Tietosuojavaltuutetun toimisto 2010.)

Osakorpukseessamme olevat blogitekstit ovat erityisesti kertovaa (narrative) ja selittävää (explanatory) diskurssia. Teksteissä esiintyy paljon kertovalle diskurssille tyypillistä tarinanomaista kerrontaa, jossa on tarinan kannalta selkeä etenemisjärjestys. Tekstit myös sisältävät paljon toimintaa kuvaavia ilmauksia, ja kerronta tapahtuu menneessä aikamuodossa. Lisäksi työstämämme blogitekstit sisältävät selittävää diskurssia eli teksteissä on paljon pikkutarkkoja selostuksia, joiden tavoitteena on monipuolisen kuvauksen antaminen kuulijalle runsaiden adjektiivien ja kielikuvien myötä. (Laine 2006, 156.) Blogitekstien tarkoitus on tavoittaa niin sanottuja anonyymeja vastaanottajia, eli niiden vastaanottaja voi olla kuka tahansa, eikä blogitekstin kirjoittaja välttämättä odota minkäänlaista vastausta tekstilleen.

Ingram (2000) toteaa, että tulkkauksilanteessa voi esiintyä monta eri diskurssityyliä yhtäaikaisesti, jopa päällekkäin. Yksittäinen teksti ei siten välttämättä pysy orjallisesti samassa diskurssityylissä. Tilanne määrittelee diskurssityylin, ja jotkin kielen rakenteet vaikuttavat eri diskurssityyleihin. (Ingram 2000.) Tästä johtuen myöskään tutkimamme blogitekstit eivät sisällä yksiselitteisesti vain kerronnallista ja selittävää diskurssia, mutta nämä kaksi tyyliä ovat selkeimmin havaittavissa.

4.7 Merkintäjärjestelmät

Leena Savolainen kertoo artikkelissaan *Viittomakielten erilaiset muistiinmerkitsemistavat*, että viittomakielen kielirakennetta kuvatessa käytetään usein glossausmenetelmää. Sen käyttö on levinnyt maailmalla laajasti. Glossit ovat ylös kirjattuja viittomia niiden perusmerkitystä vastaavalla sanalla. Yksi glossi voi tarvittaessa sisältää useammankin sanan, jos kyseiselle viittomalle ei löydy suomenkielistä sanavastiketta. (Savolainen 2000, 189–200.)

Leena Savolainen kertoo artikkelissaan, että lähes jokaisella sanalla on viittomakielinen vastike suomen kielessä, mutta poikkeuksiakin on. Toisaalta joillakin suomen kielen sanoilla, kuten sanalla kulua, on kolme erilaista

vastinetta viittomakielessä lauseyhteydestä riippuen. Glossien ylöskirjaaja voi myös vaikuttaa siihen, kirjataanko viittoma substantiivi- vai verbimuotoon, jos viittoman perusmuoto on sama molemmissa. Tästä syystä kirjalliset merkitsemistavat voivat olla epätarkkoja, joskus jopa harhaanjohtavia viittomakielen rakenteen kannalta. (Savolainen 2000, 192–200.) Opinnäytetyössämme ratkaisimme tämän ongelman kirjaamalla predikaateista käsimuotokereemit ylös. Käsimuotokereemeillä tarkoitetaan käsimuotoja (Rissanen, Viittomakielen perusrakenne 1985, 68–69). Myös erilaisia sähköisiä annotointiohjelmia voidaan käyttää viittomakielen rakenteen tutkimuksessa. Esimerkiksi työssämme olisimme voineet käyttää annotointiohjelmaa nimeltä Elan. Elanilla voidaan analysoida kerroksittain tulkkausvideota. Tällä tavalla työmme analyysi olisi ollut mahdollisesti helpompi toteuttaa, mutta glosseja toivottiin puupankkiin tekstitiedostona, joten Elanilla analysoidut viittomat olisi kuitenkin pitänyt kirjata ylös erilliseksi tekstitiedostoksi.

4.7.1 Annotointi

Annotointi eli nimikointi, on puheen tai muunlaisen aineiston kuvaamista, luokittelua tai jäsentelyä systemaattisesti (Lennes, 2005).

Eräs uusi ohjelma, joka auttaa viittomien ylöskirjaamisessa on Elan. Elan on netistä ladattava videoeditori- ja annotointiohjelma, joka mahdollistaa erilaisten video- ja äänitiedostojen työstämisen. Elanista voisi olla hyötyä esimerkiksi tulkikouluissa ja kielen kehittämisen eri instituutioissa. Elan on ammattilaisten työkalu, jolla voi kirjata ylös video- ja äänitiedostojen tekstejä. Elanin avulla käyttäjä voi lisätä rajattoman määrän merkintöjä valitsemansa video- tai audioraidan rinnalle. (The Max Planck Institute For Psycholinguistics, i.a.)

Annotointi voi olla sanojen glosseja, lauseita, kommentteja, käännöstä tai kuvausta materiaalista. Valittu menetelmä riippuu siitä, mikä tapa palvelee parhaiten tutkijan tavoitteita. Merkinnät voidaan laittaa moniin eri kerroksiin, ja tasot voi järjestellä itse parhaaksi katsomallaan tavalla. Elan pystyy

käsittämään monenlaisia erilaisia video- ja audiotiedostoja. Tuotosta voi katsella monilla eri ohjelmilla (Windows Media Player, QuickTime, Java Media Framework). Elan toimii Windowsissa, Mac OS X:llä ja Linuxilla. (The Max Planck Institute For Psycholinguistics, i.a.)

Alkuperäinen lähde, oli se sitten ääni- tai videotiedosto, on nimeltään signaali. Lähde eli signaali segmentoidaan eli pätkitään halutun mittaisiksi näytteiksi. Viittomakielen tutkimuksessa se tarkoittaa esimerkiksi videon pätkimistä viittoma viittomalta. Tutkijan omat tavoitteet vaikuttavat näytteiden pituuteen, ja hän voi halutessaan ottaa lyhyemmänkin näytteen kuin yhden viittoman, esimerkiksi vain osan viittomasta. (Lennes, 2005)

Erilaisia teknisiä ylöskirjaamistapoja, kuten automaattisia segmentointi- ja nimikointimenetelmiä, pyritään jatkuvasti kehittämään ympäri maailmaa. Kuitenkaan vielä mikään laite tai annotointiohjelma ei kykene yhtä laadukkaaseen tuotokseen kuin asiaan perehtynyt ihminen itse. Kielen nimikointi vaatii tulkinnallista osaamista ja perusteltuja tulkintaratkaisuja. Tästä syystä glossaus, annotointi ja litterointi ovat subjektiivista kielen ylöskirjaamista ja riippuvaista tutkijasta itsestään ja hänen tutkimuksensa tavoitteista. Glossaus ja niin ikään myös annotointi ja litterointi ovat käytännössä kielen sisäistä tulkintaa ja ylöskirjaamista. (Lennes, 2005). Seuraavaksi käsittelemme niiden suhdetta puupankin merkintäjärjestelmään.

4.7.2 Puupankin merkintäjärjestelmä

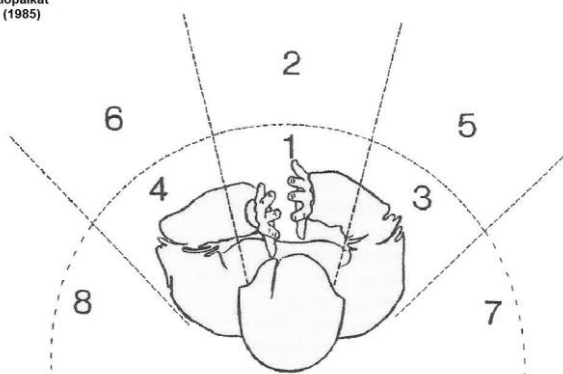
Saimme puupankkiprojektilta glossausohjeet, joiden mukaisesti meidän tuli kirjata ylös osakorpuksesta tehty tulkkaus. Saamissamme ohjeissa on joitakin pieniä eroja perinteisiin glossausohjeisiin verrattuna (Savolainen 2000, 192–195). Esimerkiksi emme ole kirjoittaneet glosseja suuraakkosin, koska puupankkiprojektin käyttämä käännösohjelma ei käytä niitä. Muilta osin puupankin glossausohjeet ovat hyvin samantyylliset kuin perinteiset glossausohjeet.

Glossiin merkitään jokainen suomenkielinen sana perusmuodossa erikseen kirjoitettuna. Esimerkiksi ” saksa lehti nimi - - ”. Sormitetut osiot merkitään kirjain kirjaimelta tavuviivoin eroteltuna, esimerkiksi ” d-e-r-s-p-i-e-g-e-l”. Jos lauseissa esiintyy yhdysviittomia, ne yhdistetään +-merkillä, esimerkiksi "apu+hän" (apulainen). Viittomien toistaminen merkitään glosseihin +x -merkillä, esimerkiksi ”pöytä+x” (pöydät). Viittomien sisäiset huuliot, joille ei suomen kielessä ole vastinetta, kirjoitetaan isoilla kirjaimilla, esimerkiksi ”PO” (Suomalainen viittomakielen verkkosanakirja 2013, artikkeli 64). Viittomakieleen kuuluvat osoitukset merkitään lyhenteellä os. ja tähän perään lisätään paikan mukainen numero, esimerkiksi os.1. Jos paikka on lauseessa yksiselitteinen, numeroa ei tarvitse merkitä puupankkiin (Stina Ojala, Henkilökohtainen tiedonanto, 18.4.2013)

Olemme merkinneet osoitusten ja predikaattien paikat Terhi Rissanen paikannusperiaatteiden mukaisesti. (Viittomakielen perusrakenne, 1985, 18.) Samaisen teoksen mukaisesti olemme merkinneet löytämistämme predikaateista käsimuodot, jotta glossimme olisivat mahdollisimman informatiiviset lukijalle.

KUVA 2. Artikulaatiopaikat, 1985

Artikulaatiopaikat
Rissanen (1985)

5 TYÖN TOTEUTTAMINEN

Puupankin toiveena oli saada mahdollisimman paljon tulkattua ja glossattua materiaalia projektin käyttöön. Materiaalit saatuamme tehtävämme oli lukea ja äänittää saamastamme tekstiaineistosta tunnin mittainen äänite eli lukupuhunta. Jaoimme tekstit järjestyksessä niin, että saimme molemmat puoli tuntia luku-aikaa. Tekstiaineiston tekstit olivat jokainen tallennettuna omaksi tekstitiedostokseen. Avasimme ja siirsimme valitsemamme tekstit yhdeksi Word-tiedostoksi. Tämä helpotti tekstin lukemista ja äänittämistä yhdeksi äänitiedostoksi. Luimme niin monta tekstiä kuin annettuun aikaan ehdimme. Osa saamastamme tekstimateriaalista jäi käyttämättä rajatun ajan vuoksi. Emme voineet tuottaa lukupuhuntaa tuntia enempää, koska tunti oli maksimimäärä, johon tulkillamme oli aikaa resurssiensa puitteissa tulkata materiaalimme suomen kielestä viittomakielelle.

Pyysimme ammattitaitoista, kaksikielistä tulkkia tulkkamaan lukupuhuntamme. Sovimme tulkin kanssa kuvauspäivän ja varasimme kuvausta varten oppilaitoksemme kuvausstudion sekä kameran käyttöömmek. Sovimme, että tulkki tulkkaa tunnin materiaalin ilman ennakkomateriaalia ja suorana tulkkauksena. Suoraan tulkkaukseen päädyimme, koska halusimme välttää ennalta suunniteltuja käännösratkaisuja. Tällaista toimintatapaa toivottiin myös puupankin taholta.

Kuvausta ennen tarjosimme tulkkille mahdollisuutta tutustua tulkattavien tekstien aiheisiin, mutta tulkkimme ei halunnut tietää etukäteen tulevasta tulkkausmateriaalista. Luotimme tulkkimme kieli- ja ammattitaitoon sekä arviointikykyyn omista taidoistaan. Tulkkkaus tallennettiin kahdeksi puolen tunnin mittaiseksi videotiedostoksi lukupuhuntaäänitiedostojen mukaisesti. Kuuntelimme ja katsoimme tallennetut videotiedostot ja päädyimme käyttämään vain toista puolen tunnin mittaista videota työmme tutkimuskohteena. Toinen puolituntinen karsiutui pois rajallisen ajankäytön ja työmäärän lisäksi myös sen takia, että se sisälsi hieman enemmän inhimillisiä virheitä niin

lukupuhuntaäänitteessä kuin sen seurauksena myös tulkkauksessa. Päätimme siis myös laadullisista syistä käyttää vain toista puolen tunnin mittaista tulkkausvideota, koska työemme keskittyy viittomakielen lauserakenteisiin, ei tulkkausvirheisiin tai tulkkaustilanteessa mahdollisesti ilmeneviin ongelmiin tai häiriöihin.

Valitsemamme tulkkauksen glossasimme aikaisemmin työelämäohjaajaltamme Stina Ojalalta saatujen metaglossausohjeiden mukaisesti. Käyttämämme metaglossit poikkeavat yleisistä glossausohjeista esimerkiksi siten, että metaglossit kirjoitetaan pienaakkosin. Sekä tulkkausvideo että niistä tekemämme metaglossit luovutettiin puupankin käyttöön. Puupankin tutkijat työstävät tuottamaamme materiaalia eteenpäin omaa tutkimustaan parhaiten palvelevalla tavalla.

Seuraavaksi tutkimme tekemistämme glosseista syvempää kieliopillista rakennetta. Ehdimme tarkastelemaan opinnäytetyölle varatun ajan puitteissa kuusi tekstiä seitsemästä erimittaisesta glossatusta tekstistä. Kyseiset tekstit ovat kaikki blogitekstejä sisältäen päiväkirjatyylisiä kerrontaa yksittäisen ihmisen arkielämästä. (Tietosuojavaltuutetun toimisto 2010.)

Ensiksi erittelimme glosseissa esiintyvät predikaatit ja niiden perusteella määrittelimme tulkkauksessa ilmenevät lausetyypit. Tämän jälkeen saimme ohjaajiltamme tehtävänannon eritellä tutkimistamme lauseista myös predikaattien pakolliset argumentit eli subjektit ja objektit. Erittely antoi meille merkittävästi lisää informaatiota viittomakielisestä syntaksista ja lauserakenteesta sekä lauseiden lauseenjäsenistä.

Lauseiden erittelyn ja tarkemman tutkiskelun jälkeen listasimme jokaisen erilaisen lausetyypin ja laskimme niiden esiintyvyysemäärän opinnäytetyöhömmme valitsemastamme ja käsittelemästämme tekstiaineistosta.

6 RAPORTOINTI

6.1 Tutkimustulokset

Tarkistettuja analysoituja lauseita on yhteensä suunnilleen 83 kappaletta. Niissä yleisimmin esiintynyt verbityyppi on transitiiviverbi. Lauseita, joissa esiintyy transitiiviverbi, on tarkastetussa materiaalissamme ainakin 46 kappaletta. Toiseksi eniten on intransitiivilauseita, joita on 23 kappaletta. Tosin joissakin tapauksissa intransitiivilauseen ja transitiivilauseen erottaminen toisistaan on hankalaa, koska lauseessa esiintyy upotus.

Upotuksen takia lauseessa on molempia verbityyppejä sekä intransitiivi- että transitiiviverbejä. Tällaisia edellä mainitun kaltaisia upotettuja lauseita on yhteensä 14 kappaletta. Luonnehtivia lauseita on melkein yhtä paljon kuin upotuksiakin, eli niitä löytyi 13 kappaletta. Näiden lausetyyppien lisäksi materiaalista löytyi kolme elliptistä lausetta sekä yksi passiivilause. Luvut eivät ole aivan tarkkoja, koska materiaalissa oli myös joitain ongelmallisia lauseita, jotka olivat niin vaativia syntaktisesti, että meidän taitomme lauseiden analysoimiseen eivät riittäneet.

6.2 Intransitiivilause

Kaikki olo- ja liikeverbit ovat intransitiivisia. Liikeverbiin kuuluu liikkuja, liike, liikerata eli polku ja ground eli suhde-elementti. Suhde elementti kertoo missä suhteessa jokin liike tapahtuu. Esimerkiksi Minä törmäsin puuhun. Intransitiivisissa verbeissä ei ole objektia. Intransitiivinen verbi tarvitsee yhden pakollisen lauseenjäsenen seurakseen, eli subjektin. Tietyillä olo- ja liikeverbeillä, kuten esimerkiksi TÖRMÄTÄ verbillä, on lauseessa

kohteenomainen elementti, mutta tämä ei ole objekti vaan suhde-elementti. Esimerkiksi lauseessa Minä törmäsin puuhun, törmätä on predikaatti ja puu suhde-elementti eli ground. (Rissanen, 1998.)

ESIMERKKI 1

Kotiin en silti voinut jäädä, vaikka jouduinkin skippaamaan muutaman sovitun menon.

Minä **koti** **jää**dä ei voi **jää**dä / vaikka minä mikä **meno** **sovittu+x** **peruuttaa+x**!!

S **paikk** intr km- [B] 1 trans km- /X/ 1 intr km- [B] 1 /S O tran km /Ä/4-3 tran km /G/ 4-3

Päälause on ”Kotiin en silti voinut jäädä” eli tulkkauksessa: ”MINÄ KOTI JÄÄDÄ EI VOI JÄÄDÄ”. Tässä lauseessa verbaali JÄÄDÄ on verbaalin EI VOI objekti. JÄÄDÄ verbaali on intransitiivinen verbi, eikä se siksi saa objektia. Tässä esimerkkilauseessa KOTI viittoma on paikka eikä objekti. Kysymys kuuluu ”Mihin ei voi jäädä?” ja vastaus on ”Kotiin”. Vastaus ei voisi olla ”Kodin”, jolloin se olisi tekemisen kohde eli objekti. Saman esimerkin sivulauseessa puolestaan tulkkauksessa sopiminen ja peruminen ovat lauseen predikaatit. Ne ovat myös transitiivisia verbejä, eli ne verbit tarvitsevat objektin eli mitä sovitaan ja mitä perutaan. Kyseisessä sivulauseessa objekti on MENO-viittoma.

6.3 Transitiivilause

Olemme tutkimusaineistostamme löytäneet eniten transitiivilauseita. Transitiivilauseet sisältävät sellaisia predikaattiverbejä, joilla on kaksi pakollista argumenttia eli subjekti ja objekti. Joillakin verbeillä voi olla myös kolme pakollista argumenttia, joten niitä kutsutaan ditransitiiviverbeiksi. Suomalaisessa viittomakielessä tällaisia verbejä ovat usein monisuuntaiset predikaatit. Esimerkki 2 havainnollistaa perinteistä, kaksipaikkaista transitiivilausetta, jossa on subjekti, objekti ja predikaatti.

ESIMERKKI 2

Pakko laittaa tämä toinenkin asukuva tänne,

Minä toinen kuva lisätä

S

O

tran km-/ô/ 1

6.4 Upotukset

Tutkimusaineistomme analyysin kannalta haastavimpia löydöksiä ovat upotukset. Upotuksilla tarkoitamme tässä tutkimuksessa sellaisia transitiivilauseita, joissa objektina voi olla yksittäisen verbin lisäksi myös kokonainen lause. Tutkimusaineistomme perusteella olemme havainneet, että tällaisia upotuksia on lauseissa, joissa esiintyy apuverbi, kuten esimerkiksi VOIDA, TÄYTYÄ, HALUTA. Esimerkki 3 havainnollistaa päälauseita.

Tällaiset lauseenrakenteet ovat haastavia analysoida, koska niitä ei helposti erota muusta aineistosta. Niitä on monimutkaista ilmaista merkintäjärjestelmissä, koska tällaisissa lauseissa on monia kerroksia. Jos tutkija jättää huomiotta esimerkiksi objektina toimineen lauseen, koko edeltäväkin päälause voidaan helposti analysoida väärin. Upotukset vaikuttavat edellisen lauseen rakenteiden havainnointiin ja siksi niiden löytäminen on erittäin tärkeää.

ESIMERKKI 3

No niin, tästäkin päivästä tuli rajoittunut,

Tämä päivä minä ei voi tehdä kaikki/ upotus jäänyt huomaamatta
 S tran km- /X/ 1 tran km- [ʔB] 1 O/

Tämä päivä minä ei voi tehdä kaikki upotus huomattu
 S trank km /X/1 O O

6.5 Lauseet, joissa on adjektiivinomainen predikaatti

Viittomakielessä voi ilmetä luonnehtivia predikaatteja. Tällaiset predikaatit muistuttavat suomen kielen adjektiiveja, mutta viittomakielessä ne ovat verbejä, jotka kertovat, että jokin on olemassa ja samalla luonnehtivat kohdetta. Glossauksessa käytetyt suomen kielen vastineet voivat helposti johtaa viittomakielen tutkijan harhaan ja väärin johtopäätöksiin juuri siitä syystä, että tällaiset predikaatit muistuttavat niin selkeästi suomen kielen adjektiiveja. Tästä esimerkkinä seuraava lause:

ESIMERKKI 4

Tänään on kyllä pakko mennä hakemaan jääkaappiin täytettä.

Tänään minä pakko jääkaappi tyhjä pakko kauppa mennä//

S O Luon pred paikk intr km- /G/ 1-2

Esimerkkilauseessa 4 MENNÄ-verbi on intransitiivinen, eli se ei tarvitse kohdetta, eli objektia, mutta se tarvitsee paikan tai suunnan. Tässä tapauksessa KAUPPA on kohde, minne mennään, eli paikka. TYHJÄ on lauseessa luonnehtiva predikaatti eli lauseen pääverbi. Jääkaappi on lauseessa subjekti.

6.6 Ekvatiivilause

Ekvatiivilauseita löysimme yhden. Kirjassa Johdatus Suomalaisen viittomakielen rakenteeseen Jantunen kertoo, että ekvatiivilauseen tunnistaa siitä, että ne sisältävät vain nominaalisia viittomia. (Jantunen, 103.) Esimerkkilauseessa 5 MEIKKI+TAITEILLA+HÄN on nominaalinen yhdysviittoma. Sitä seuraa predikaatti, joka on tässä lauseessa osoitus.

ESIMERKKI 5

Hän on meikkitaiteilija.

Meikki+taiteilla+hän os3/

S ekv km- /G/ 3

6.7 Elliptiset lauseet

Tutkimusaineistosta olemme havainneet myös lauseenrakenteita, jotka eivät sovi mihinkään lausekategoriaan. Tällaisten lauseiden rakenne on ollut niin vajaa, että olemme katsoneet niiden kuuluvan jopa tulkkausvirheisiin. Kielentutkimuksen näkökulmasta olemme määritelleet kyseiset työssämme esiintyvät lauseet elliptisiksi. Elliptisellä lauseella tarkoitetaan rakenteellisesti vajaata lausetta. Esimerkkilause 6 on elliptinen, koska siitä puuttuu tarvittava subjekti. Tulkkauksen näkökulmasta tässä on saattanut tapahtua myös interferenssi eli suomen kielen elliptinen rakenne on siirtynyt tulkkauksessa

viittomakieliseen rakenteeseen. Interferenssillä tarkoitetaan sitä, että tulkki tahattomasti siirtää lähtökielen rakenteen kohdekieleen. (Laine, 154.)

ESIMERKKI 6

Harkittua ostelua parhaimmillaan.:)

Järkevä **ostaa+x//**

(km /X/) **tran km- /Å/ 1**

6.8 Passiivinomaisen lause

Tutkimusaineistostamme löysimme lauseen, jota voisi pitää passiivinomaisena. Kirjassa *Maailman kielten erilaisuus ja samuus* (2001) Itkonen määrittelee yleisesti passiiviksi sellaisen ilmiön, jossa lauseesta häviää subjekti ja objekti korostuu.

Esimerkki seitsemän sisältää keltaisen rinkulan sisällä olevan predikaation, joka on persoonaton ja sen objektiksi voisi määritellä koko edeltävän lauseen. Lause voisi edustaa passiivia, mutta passiivilausetta ei ole viittomakielen kieliopissa vielä määritelty. Passiivin lisäksi on olemassa myös generisiä lauseita, jotka muistuttavat passiivia. Generiset lauseet ovat yleistäviä lauseita. Esimerkiksi: ”Ihminen on kuolevainen.” (Terhi Rissanen, henkilökohtainen tiedonanto 19.2.2014.) Generisiä lausetyyppejä emme löytäneet aineistostamme.

ESIMERKKI 7

Että Aninkaisten silta on muka tuolla, vai?

mutta ylhäällä alas **nähdä** (AAH) a-n-i-n-k-a-i-n-e-n silta tuolla / **arvella** //

trans km- /V/ 1y-a – 3 ○

pass 1

7 POHDINTA

Työmme on ollut luonteeltaan hyvin haastava ja paljon työllistävä. Työ oli vaativa, koska aikaisempaa tutkimustietoa aiheesta on hyvin vähän. Haastava aihe on vaatinut meiltä lingvistisen teorian opiskelua työn kirjoittamisen ohella.

Vaikka työmme tarkoitus oli olla teoreettinen työ, vaati se myös suuren toiminnallisen osan. Tulkkauksen teettäminen, glossauksen tekeminen ja lausetyyppien analysointi veivät suurimman osan ajasta. Puupankkiprojektin alkuperäinen tavoite oli saada meiltä 72 sivua lukupuhunnasta tulkattua materiaalia. Huomasimme kuitenkin, että aikamme ei riittäisi kaikkien sivujen lukupuhuntaan eikä tulkkaukseen. Tulkki, joka oli lupautunut tulkaamaan, pystyi antamaan tunnin mittaisen tulkkausajan. Lukupuhuimme äänitteelle niin monta sivua kuin tuntiin ehti. Lukupuhuntaa oli yhteensä 24 sivua eli 12 sivua molemmilta lukijoilta.

Saatuamme kuvattua tunnin tulkkauksen huomasimme, että emme ehdi glossaamaan kokonaista tuntia, koska viittomakielisen aineiston yhden minuutin tarkkaan litterointiin kuluu aikaa arviolta yksi tunti (Terhi Rissanen, Henkilökohtainen tiedonanto, i.a.). Opinnäytetyöhön varatun ajan puitteissa aineistoa oli rajoitettava ja siksi puolitimme glossattavan materiaalin tunnista puoleen tuntiin. Sen jälkeen meillä oli glossattu aineisto opinnäytetyötämme varten valmiina ja luovutimme työn tilaajalle heidän pyytämänsä osuuden puupankkia varten. Opinnäytetyötämme varten jatkoimme tulkkeen analysointia hankkiaksemme tietoa omaa tulkin työtämme varten viittomakielen syntaksista. Etsimme glossaamastamme osakorpuksesta predikaatit ja niiden käsimuodot, suunnat ja tiettyjen verbien muodostamat lausetyypit. Tämän jälkeen merkitsimme materiaaliin myös muut lauseenjäsenet.

Lauseiden tutkiminen ja merkitseminen vaati meiltä täysin oman ylösmerkitsemistavan luomista, jonka toteutimme värejä ja lyhenteitä käyttäen. Analyysityö vei paljon aikaa, ja siksi puolen tunnin tulkkausvideon glosseista ehdimme analysoida ensimmäiset viisitoista minuuttia. Kieliopin syvempi tarkastelu kasvatti työmäärää merkittävästi ja siksi rajasimme materiaalia

huomattavasti. Mitä enemmän lauseissa oli tutkittavia elementtejä, sitä vähemmän oli aikaa tutkia laajaa materiaalia. Halusimme panostaa tutkimuksen laatuun tekemällä lauseista yksityiskohtaista tutkimustyötä.

Materiaalin työstäminen ja etenkin analysoiminen oli haastavaa ja työlästä. Työ vaati meiltä erityistä perehtymistä kielitieteeseen ja kielioppiin. Kielitieteen hallitseminen ja sen konkreettinen toteaminen työssämme vahvisti meidän onnistumisen ja oppimisen tunnettamme.

Tulkkiopetuksessa on ilmaistu huoli siitä, että suomen kielen rakenne näyttää helposti siirtyvän tulkkaukseen etenkin sellaisilla tulkeilla, joilla viittomakielen opiskelu alkaa vasta aikuisiällä. Kuitenkaan aina tulkkauksen vajavuus ei ole tulkin ammattitaidosta kiinni, sillä myös lähtötekstissä voi esiintyä virheitä. Voidaan sanoa, että lukupuhunnan haasteet piilevät siinä, että siinä yhdistyy spontaanin puheen nopeus, mutta kirjoitetun kielen lauserakenne. Lukupuhunta voi olla hyvin nopeaa, koska spontaanin puheen tuomat luonnolliset miettimistauot, painotukset ja toistot jäävät pois. Lukija pitää hengähdystauot ja painotukset kirjoitettujen välimerkkien mukaisesti, eikä normaalia toistoa tai puheen korjaamista ole.

Analysoidut lauseet on jaettu kahdella, toisistaan poikkeavalla tavalla. Intransitiivilauseiden ryhmittely on tehty Rissanen verbiluokittelun mukaisesti (Marku & Rissanen 2013). Muut lauseet eli elliptiset, luonnehtivat ja transitiivilauseet, on ryhmitelty Rissanen lausetyyppiluokittelun mukaisesti. Rissanen määritelmän mukaisia tilalauseita ja kokijalauseita ei löytynyt analysoimastamme tutkimusaineistosta. (Rissanen 1998.)

Tulkkausmateriaalin pohjalta näyttää siltä, että transitiivilause on yleisin lausetyyppi suomalaisen viittomakielen tulkkauksessa. Suurimmassa osassa transitiivilauseita sanajärjestys on subjekti – predikaatti – objekti, mutta poikkeuksiakin on. Suurimmassa osassa analysoituja intransitiivilauseita sanajärjestys on subjekti – predikaatti, mutta tästä lausetyypistä on myös havaittavissa poikkeuksia.

Analysoidun materiaalin pohjalta voidaan todeta, että transitiivilauseet, jotka ovat muotoa subjekti – predikaatti – objekti ja intransitiivilauseet, joissa subjekti

tulee ennen predikaattia, ovat rakenteeltaan samanlaisia kuin suomen kielen lauserakenne. Tällaiset transitiivi- ja intransitiivilauseet eivät noudata suomalaisen viittomakielen sanajärjestystä, jonka yleisesti ajatellaan olevan muotoa objekti – subjekti – predikaatti. Suomen kielen sanajärjestys (subjekti – predikaatti – objekti) voi johtua siitä, että analysoidut lauseet on tulkattu suomen kielestä, joten kyseessä saattaa olla niin sanottu pintakäännös. Pintakäännös tarkoittaa, että lähtökielen lauseenrakenne välittyy tulkkauksessa kohdekieleen. Toisaalta, voi myös olla, että suomalainen viittomakieli on muuttumassa. Kirjassaan *Understanding syntax* (2011, 7) Tallerman kertoo, että kaikkien kielten kielioppi muuttuu ajan saatossa, eivätkä kielientutkijat voi tätä muutosta estää kielitieteen normeista huolimatta. (Tallerman 2011.)

Tulkatusta materiaalista on havaittavissa, että usein jompikumpi pakollisista nominaaleista (subjekti tai objekti) puuttuu. On syytä pohtia, onko tulkkauksen jatkuva vajavuus nominaalien suhteen tulkin vika vai voidaanko viittomakielen tulkkauksessa olettaa, että joitakin paikannukseen tai osoituksiin liittyviä ilmiöitä ei enää kerronnan edetessä mainita. Tämä voi olla yksi syy, miksi tulkkauksesta ei ole aina havaittavissa subjektia.

Raija Roslöf ja Ulla Veitonen (2006, 168) ovat artikkelissaan *Tavoitteena toimivat tulkkaukäytännöt* (168) todenneet, että tulkin on syytä muistaa viittoa aina kaikki lauseen peruselementit, eli kuka tekee, mitä tekee ja kenelle. Mikäli jokin näistä elementeistä puuttuu, tulkilla tulee olla perusteltu syy niiden poisjättöön. Mikäli tulkkauksen alussa on mainittu jokin tärkeä tekijä, tähän ei tarvitse aina viitata nimellä vaan osoitus riittää. Roslöf ja Veitonen kertovat että kerronnan edetessä jopa osoitukset voidaan jättää kokonaan pois. (Roslöf & Veitonen 2006, 168.)

Puupankin korpus on hyvin laaja, ja se sisältää eripituisia ja monentyylisiä tekstejä, joista voi tehdä sekä toiminnallisia että teoreettisia opinnäytetöitä. Toiminnallisista opinnäytetöistä kiinnostuneiden kannattaa harkita Puupankin korpuksen tekstien tulkkauksista tai kääntämisistä, sillä tällä tavalla on mahdollista kerätä tarvittaessa hyvinkin suuri viittomakielinen materiaali, josta riittää tutkittavaa niin viittomakielen kuin tulkkauksen näkökulmasta.

Teoreettisessa opinnäytetyössä tutkimus voi keskittyä käännettyjen tekstien kieliopillisiin ilmiöihin.

Suomalaisessa viittomakielessä ja erityisesti sen syntaksissa on vielä paljon tutkittavaa. Jatkotutkimusta suosittelemme lauseenrakenteesta ja viittomajärjestyksestä. Opinnäytetyömme on tutkinut viittomakielen tulkkauksen lauserakennetta, mutta jatkossa sitä voitaisiin tutkia myös suoraan viittomakielisestä ilmaisusta. Analysoimastamme tutkimusaineistosta voisi myös katsoa lauseopillisia asioita, kuten viittomajärjestystä, rektiota ja kongruenssia. Lisäksi tutkimattomaksi jäänyt aihe suomalaisessa viittomakielessä on viittomakielen passiivi. Siitä ei ole juurikaan tietoa ja siksi se olisi tärkeä tutkimuksen kohde.

Olisi myös hyvä, jos viittomakielen eri syntaktisia elementtejä tutkittaisiin tarkemmin. Esimerkiksi seriaaliverbit voisivat olla hyvä jatkotutkimusaihe. Rissanen kertoo lisensiaatintyössään *The Categories of Nominals and Verbals and their morphology in Finnish Sign language* (1998,233–236), että seriaaliverbit ovat verbiviittomien jonoja, jotka ovat hyvin tavallisia viittomakielessä. Suomalaisessa viittomakielessä on tyypillistä, että jotakin tekemistä kuvaillaan enemmän kuin yhdellä verbaalilla, ja tästä syystä viittomakielisessä ilmaisussa on havaittavissa verbiviittomien ketjuuntumista.

LÄHTEET

- Haverinen, Katri 2012. Syntax Annotation Guidelines for the Turku Dependency tree bank. Technical report 1034. Turku Centre for Computer Science. Viitattu 2.2.2014. <http://tucs.fi/publications>.
- Immonen, Leena; Pakkala-Weckström, Mari & Vehmas-Lehto, Inkeri 2011. Kääntämisen tekstilajit ja tekstilajien kääntäminen. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab.
- Ingram Robert. 2000. Foreword. Teoksessa C.B. Roy (toim.) Innovative Practices for Teaching Sign Language Interpreters. Washington, DC: Gallaudet University Press.
- Itkonen, Esa 2001. Maailman kielten erilaisuus ja samuus. Yleisen kielitieteen julkaisuja 4. Turku: Turun yliopisto.
- Jantunen, Tommi. 2003. Johdatus suomalaisen viittomakielen rakenteeseen. Helsinki: Finn Lectura.
- Jokinen, Markku. 2000. Kuurojen oma maailma – kuurous kielenä ja kulttuurina. Teoksessa Anja Malm (toim.) Viittomakieliset Suomessa. Helsinki: Finn Lectura, 79–101.
- Kotimaisten kielten keskus 2012. Tekstilaji eli genre. Viitattu 5.3.2014. <http://www.kotus.fi/index.phtml?s=4498>
- Kuurojen Liitto ry 2013. Suvi Suomalainen viittomakielen verkkosanakirja. Viitattu 26.3.2014. http://suvi.viittomat.net/signsearch.php?a_id=64&sign_search=0%2C0%2C0%2C106%2C0%2C0%2C0%2C0&offset=0&sssf=0
- Kuurojen vanhempien kuulevat lapset ry. Kuurojen vanhempien kuulevien lasten ry:n lausunto kaksikielisyydestä. Viitattu 14.3.2014. <http://www.neuvokas.org/@Bin/422490/Kaksikielisyyslausunto.pdf>

- Laine, Jenni 2006. Tulkkauksen tutkimus viittomakielen tulkin työn kehittäjänä. Teoksessa Niina Hytönen ja Terhi Rissanen (toim.) Käden käänteessä. Helsinki: Finn Lectura, 143–162.
- Laine, Marika & Saari, Terhi 2013. ”Törkeet nakkisormetkin” Viittomakielinen käännöstyö Turkulaiseen suomen kielen puupankkiin. Opinnäytetyö. Diakonia-ammattikorkeakoulu, viittomakielentulkin koulutusohjelma. Turku. Viitattu 15.10.2013. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/61866/Laine_Marika_Saari_Terhi.pdf?sequence=1
- Lennes, Mieta. 11.5.2005 Mitä on annotaatio? Helsinki.fi http://www.helsinki.fi/~lennes/annotation_guide/node3.html
- Marku, Satu & Rissanen, Terhi 2013. Sanoista käsin: viittomakielen perusviittomisto. Helsinki: Diak. DVD.
- Missilä, Anna & Ojala, Stina 2014. Turun Yliopisto. Turku. Henkilökohtainen tiedonanto. 14.3.2014
- Ojala, Stina 2011. Towards an Integrative Information Society. Studies on Individuality in Speech and Sign. Viitattu 14.3.2014. <https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/69539/D135.doria.pdf>
- Ojala, Stina 2014. Puheentutkija. Turun yliopisto. Turku. Henkilökohtainen tiedonanto. 8.4.2014
- Ojala, Stina 2013. Puheentutkija. Turun yliopisto. Turku. Henkilökohtainen tiedonanto. 18.4.2014
- Opetushallitus 2012. Selvitys viittomakielen sisällyttämisestä yleisiin kielitutkintoihin. Viitattu 4.3.2014. http://www.oph.fi/download/140921_Selvitys_viittomakielen_sisallyttamisesta_yleisiin_kielitutkintoihin.
- Rissanen, T. (1998). The Categories of Nominals and Verbals and their morphology in Finnish Sign language. Licentiate thesis in General

Linguistics. The Department of Finnish and General Linguistics.
University of Turku.

- Rissanen, Terhi 2013. Yliopettaja. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Turku.
Henkilökohtainen tiedonanto. 27.11.2013
- Rissanen, Terhi 2014. Yliopettaja. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Turku.
Henkilökohtainen tiedonanto. 16.1.2014
- Rissanen, Terhi 2014. Yliopettaja. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Turku.
Henkilökohtainen tiedonanto. 19.02.2014
- Rissanen, Terhi 2014. Yliopettaja. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Turku.
Henkilökohtainen tiedonanto. 18.3.2014
- Rissanen, Terhi. 1985. Viittomakielen perusrakenne. Helsinki: University of
Helsinki.
- Romaine, Suzanne. 1995. Bilingualism. Oxford: Blackwell.
- Roslöf, Raija & Veitonen, Ulla 2006. Tavoitteena toimivat tulkkausikäytännöt.
Teoksessa Niina Hytönen ja Terhi Rissanen (toim.) Helsinki: Finn
Lectura, 163–179.
- Savolainen, Leena. 2000. Viittoman rakenne. Teoksessa Anja Malm (toim.)
Viittomakieliset Suomessa. Helsinki: Fin Lectura, (168-188)
- Stone, Christopher. 2002. Toward A Deaf Translation Norm. Washington D.C:
Gallaudet university press.
- Takkinen, Ritva 2008. Kuvailevat verbit suomalaisessa viittomakielessä.
Jyväskylän yliopisto. Viitattu 22.03.2014.
https://www.jyu.fi/hum/laitokset/kielet/oppiaineet_ks/viittomakieli/tutkimus/Takkinen%202008%20-%20Kuvailevat%20verbit%20suomalaisessa%20viittomakielessa.pdf
- Tallerman, Maggie 2011. Understanding Syntax. Understanding language
series. Third edition. London: Hodder Education.

Tommola, Jorma 2006. Tulkkaus kognitiivisesta näkökulmasta. Teoksessa Niina Hytönen ja Terhi Rissanen (toim.) Käden käännteessä. Helsinki: Finn Lectura, 128–142.

The Max Planck Institute For Psycholinguistics, i.a. The Language Archive. Viitattu 11.2.2014. <http://tla.mpi.nl/tools/tla-tools/elan/>

Tietosuojavaltuutetun toimisto 2010. Blogi, mikä se on? Viitattu 18.3.2014.

<http://www.tietosuoja.fi/uploads/r664zoaj.pdf>

LIITTEET

Liite 1: Suomenkieliset tekstit

Kävelyreitti III

Jäällä kävely avaa aina hauskoja ja erikoisia näkökulmia kaupunkiin.

Vähän samanlainen tunne kuin silloin, kun ystävämme vei meidät kerran ylöstuomiokirkon torniin.

Kuinka erilaiselta maailma sieltä näyttikään.

Vaikka tiesi, millainen Turku on kartalla, se hämmästytti siltikin.

Että Aninkaisten silta on muka tuolla, vai?

Uusia toimia

Kävin viime viikolla Elixian s.w.a.t.issa.

Jännittävää, kun armeijassa ollessani en sulkeisista pitänyt, mutta nyt toiminta oli ihan hauskaa.

Tänään aloitin improvisaatiokurssilla.

Muuten hauskaa, mutta muut ryhmän jäsenet ovat vähintään kymmenen vuotta nuorempia.

Alkuun se oli hiukan häiritsevää, mutta hiljaksiin tunne alkoi hälvetä.

Improssa aion käydä vastakin.

S.w.a.t.tia mietin hiukan.

Jalat olivat aika hajalla seuraavina päivinä...

Opepöydän takaa II

Kesken oppitunnin seiskaluokkalainen poika viittaa innokkaasti.

- Opettaja, mä näin sut eilen kaupungilla.

- Jahas, vastaan ja ihmettelen mielessäni, miksi lapsista on niin jännittävää nähdä opettajat työpaikan ulkopuolella.

Ei kai meitä vahtimestari sulje kellariin sarkofagiin oppituntien päätteeksi.

Tunti jatkui.

Oppilasta oli selvästi jäänyt joku askarruttamaan.

Hän viittasi uudestaan, epätietoisena

- Opettaja, onko sulla olemassa koti?

Kerroin asustavani koulun kryptassa.

Potilas Moukola ja kiukutteleva koipi

Hyvää huomenta, päivää ja iltaa.

No niin, tästäkin päivästä tuli rajoittunut, sillä jalkaani vihloo aivan jatkuvalla syötöllä.

Kotiin en silti voinut jäädä, vaikka jouduinkin skippaamaan muutaman sovitusmenon.

Tämä tarkoitti käytännössä sitä, että ihanan pehmeän ja kotoisan pyjamani sijaan minun piti pukeutua ihmisten ilmoille.

Kaikista mieluiten olisin viettänyt päiväni makuupussissa, mutta kun siinä on hieman vaikea kävellä.;

Turvauduin siis helppoon asukokonaisuuteen, jonka kruunasi upean värinen myssy.

Haluaisin nuo Ginan myssyt kaikissa sateenkaarenväreissä, sen verran kivoja ne ovat.

Pakko laittaa tämä toinenkin asukuva tänne, sillä tuollaista jäykkää puutarhatonttu-poseerausta on vaikea tehdä tahallaan! :D

Näistä vahinkokuvista tulee aina todella outoja.

Pitää joskus tehdä postaus epäonnistuneista asukuvista, joissa mm. kävelen kameraa kohti, irvistän ja ilmeeni on muuten naurettava.

Tämä on kuitenkin miedoimmasta päästä outoja asukuvia, sillä tämä on vain tylsä tai oikeastaan huono.

Koska tämäkin lepopäivä oli pitkä ja tylsä, kulutin aikaani tutustumalla risteilyltä saamiini kosmetiikkanäytteisiin.

Sain näytteet eräältä meikkitaiteilijalta, joka on toiminut kosmetiikka-alalla yli kymmenen vuotta.

Jossakin vaiheessa hän huomasi, että tummalle iholle on erittäin vaikea löytää oikean sävyisiä meikkituotteita.

Ratkaisuksi tähän ongelmaan perustettu Ethnic Cosmetics tuo maahan juuri mustalle iholle/hiuksille sopivia tuotteita unohtamatta tietenkään pohjolan vaaleille piirteille sopivia tuotteita.

Tuotteista voit lukea lisää ja niistä voi tilata Ethnic Cosmeticsin kotisivulta.:

Kokeilin sitten aikani kuluksi Da Vinci -merkkistä mineraaliluomiväriä (sävy Light Grey).

Olen aiemmin kokeillut vain Mineralissiman mineraalimeikkejä, joten kauheasti minulla ei vertailukohtia meikkikokemukselleni ole.

Tummanharmaa rajauskynäni loppui muutama viikko sitten ja ajattelin testata, olisiko tästä sen korvaajaksi.:

Vaaleanharmaaksi tituleerattu väri oli minusta kuitenkin vaaleansininen, eli tumman rajauksen korvaajaa tästä ei tullut.

Sen sijaan tämä väri sopii vaaleiden farkkujen ja pappakalsaritakkini kanssa loistavasti yhteen.

Purkki saa pienen miinuksen siitä, ettei siinä ole minkäänlaista annostelusysteemiä, vaan purkista on helppo ottaa liikaa tai sen voi pienellä ranneliikkeellä humpsauttaa kokonaan lattialle.

Ei, en testannut sitä!:D

Tuli muuten näin jälkikäteen (taas kerran) mieleen, että olisin ehkä voinut laittaa nuo hiukset ennen meikkikuvaa.

Pörrönuttura, josta tunkee esiin hiussuortuvia ei ole ehkä se edustavin kampa.

Vietin eilisen päivän tosiaan sohvilla lepäillen ja jalkaani hoitaen.

Oma jääkaappini oli aivan tyhjä ja koska kauppareissu tällä jalalla ei houkuttanut sitten alkuunkaan, turvauduin ystäväni apuun.

Matelin yökylään ja pääsinkin heti syömään.

Tällaisissa tilanteissa ystävyys punnitaan.:

Arvostan myös niitä tyyppejä, jotka kuolemantaudista huolimatta pistäytyvät käymään lääketuliaisten kanssa.

Sairaiden luona vierailu tuo hyvän mielen sekä potilaalle että vierailijalle.

Tänään on kyllä pakko mennä hakemaan jääkaappiin täytettä.

Jospa joku ystävällinen sielu auttaisi kassieni kanssa.

Tai sitten ostan vain ne aivan välttämättömät jutut, kuten valtavan kasan maitoa.

Ja ehkä pakastesushia, nam!<3

Eksyin jälleen pointistani, sillä tarkoitukseni oli suositella teille elokuvaa.

Eilisellä yökyläreissulla katsoimme ystäväni kanssa aivan mahtavan animaation nimeltään Cloudy with a Chance of Meatballs.

Tykkään aivan mielettömästi piirretyistä ja tästä tuli kyllä eräs uusista elokuvaosioistani..)

Huumoria oli tarpeeksi, eräs tärkeä teema oli tiede ja elokuvaseura oli mahtavaa.

Keskisuomalaisen arvion elokuvasta voit lukea täältä.

Katsokaa ihmeessä tämä elokuva, jos Monsterit OY ja muut ihanuudet kolahtavat yhtään.

Kohta minua kutsuu ainejärjestömme hallituksen kokous.

Kokouspaikka on onneksi melkein asuntoni vieressä, joten uskallan laahustaa sinne.

Yliopiston luento ja kokous jäivät tänään väliin tuon kivuliaan koipeni vuoksi.

Ellei kipu katoa loppuviikosta, pitää tilata aika lääkärille.:/

Toivottavasti tuo tuosta tokenisi itsestään.

On se jo kuitenkin parempi kuin toissapäivänä, joten toivoa on.

Heipat huomiseen ja kivaa loppuiltaa!

Liite 2: Glossatut tekstit

KÄVELYREITTI 3

Kävellä matka kolme //

Jää pinta kävellä aina kaupunki nähdä eri tapa //

"PIPI" tuntua sama oma aikaisemmin oma ystävä tuomiokirkko torni nähdä /

eri näköinen minä tietää turku millainen alue kartta (katsoa kartta)/

mutta ylhäällä nähdä (AAH) a-n-i-n-k-a-i-n-e-n silta tuolla /

Pohtia//

UUSIA TOIMIA

uusi tehtävä

aikaisemmin viikko e-l-i-x-i-a s-w-a-t minä jännittää aikaisemmin armeija harjoitus ei-tykkää //

mutta nyt sinne kiva //

tänään minä aloittaa tuottaa(IMPRO) kurssi
 hauskaa muut jäsen+hän +x 10 vuosi nuori vähemmän
 alku minä häiritä mutta alku vähitellen hävitä (HYY) mennä ei-haittaa /
 tuottaa (IMPRO) myös tulevaisuus (MYÖHEMMIN) haluan minä käydä
 s -(SWAT) epäillä oma jalat PI väsynyt seuraava päivä

OPEPÖYDÄN TAKAA 2

Opettaja+pöytä (paikannus siellä takana)/
 Opiskelu+tunti kesken poika seitsemäsluokkalainen hän viittaa (ilme innokas)/
 Opettaja minä eilen nähdä jo sinut kaupunki os/
 Ihmetellä minä ajatella os2 miksi os3-4 PI jännittää nähdä jo minä joku pois työ
 ei/
 Me tarkoittaa vahtimestari hän minä kellari mahtua (tunkea) tunti jälkeen (EI)/
 Jo tunti jatkaa os2 selvä poika os2 mikä lapsi os2 pohtia os2 uudestaan viitata
 os2 olla jonkin näköinen (ILME EPÄVARMA)/
 Os2 opettaja onko sinä koti ? (kysyvä ilme)
 Minä kertoa minä asua koulu kellari+huone (HUULIO KELLARI)

POTILAS MOUKOLA JA KIPEÄ KOIPI

Sairas m-o-u-k-o-l-a jalka sattua
 Hyvää huomenta päivää iltaa//
 Tämä päivä minä ei voi tehdä kaikki syy jalka särkeä//
 Minä koti jäädä ei voi jäädä / vaikka minä mikä mennä sovittu x peruuttaa+x//
 Tarkoittaa oma yö paita pehmeä vaate pakko vaihtaa normaali vaate ulos
 mennä//
 Minä olisi oma päivä makuupussi (maata makuupussissa) ei voi kävellä jos
 makuupussi//
 Minä helppo vaate//
 Minä pipo päähän (MYSSY) //
 Minä haluta g-i-n-a pipo eri+x väri minä haluta syy mukava pitää(tykätä etusormi
 otsasta) pipo//

Minä toinen kuva lisätä tarkoittaa tehdä molemmat jäykkä (keholla kuvailu) niin sanottu ("ns-sormet") puutarha tonttu (jäykkä asento) vaikea kuva//

Os2 sellainen kuva tarkoittaa vahinko kuva aina outo yleinen//

Pitää (varata) PIPI sellainen epäonnistua vaate (huulio ASU) kuva esimerkki minä kävellä kamera minä samaan aikaan irvistää ilme menettää nauraa//

Mutta tämä olla (omistaa) outo vaate kuva+x vain tylsä tai huono kuva//

Tämä os1 tauko päivä pitkä(kestää) tylsä minä mikä risteily minä saada meikki(KOSMETIIKKA) näyttää (NÄYTE + kuvaileva pakkaus sormilla) tutkia (katsella pakettia, käänällä käsissään)//

Meikki taiteilla hän os3 meikki ala yli kymmenen vuotta työ jo välittää (antaa näyte minulle2-1) //

Os3 mikä vaihe huomata tumma iho PI vaikea löytää oikea väri (SÄVY) meikki kuinka ?/ ratkaisu ? (kysyvä ilme)//

E-t-i-c meikki (KOSMETIC) os1 musta iho hiukset sopia tuote myös pohjoinen vaalea pirteä näköinen sopia meikki tuote ne molemmat//

Nämä 3-4 voi lukea enemmän e-t-i-c meikki (KOSMETIC) os2 koti sivu os2 voi etsiä enemmän tieto//

Minä kokeilla d-a v-i-n-c-i merkki luomiväri (levittää luomiväriä) vaalea vihreä (LIGHT GREY) //

Aiemmin minä jo kaksi peili luomiväri meikki (klass. ripsiväri) minä PI paljon verrata+x os3-4 ei //

Tumma harmaa rajauskynä (piirtää raja silmään) muutama viikko aiemmin loppua jo/

minä ajatella testata os3 rajauskynä (silmään piirtää) käyttää//

Vaalea harmaa väri sanoa (etusormi päätyy pass.kädelle) ajatella väri vaalea sininen tumma rajauskynä tarkoittaa voittoa tehdä ei voi//

Os2 väri sopia vaalea farkku housut oma pappi takki sopia rajauskynä väri//

Purkki os ei mitään kuinka voi annostella (OTTAA) tarkoittaa liikaa ottaa tai jos kaatua helppo//

Ei (pään pudistus) os tapahtua ei//

Sen jälkeen tulla mieleen olisi voida hiukset tehdä kuinka ennen meikki kuva/

Hiukset nuttura (kuvailla sekainen nuttura) ei (ilme ei) ehkä hyvä kuva ei//

Eilen päivä sohvalla maata (klass) levätä oma jalka hoitaa//

Jääkaappi os tyhjä os syy kauppa jalka käydä jalka syy kipeä ei voi nyt pyytää ystävä kutsua apu//

Minä yö+luokse olisi ruoka os3 ystävä PI tärkeä//

Minä kunnioittaa sama kuka haluaa vaikka sairas+kärsiä kuitenkin tulla käydä/
se kuka haluaa minä mennä luokse vaikuttaa 2-1 mieli minua sairas hänelle 2//

Tänään minä pakko jääkaappi tyhjä pakko kauppa mennä//

Minä toivoa joku voida auttaa kassit (kantaa kasseja molemmin käsin) /

tai minä vain ostaa vain mitä minä haluta esimerkki paljon maitoa/

ehkä pakkanen+arkku (PAKASTIN) s-u-s-h-i maukasta//

Jo pois//

Minä tarkoittaa minä puhua elokuva suositella//

Eilen minä mennä luokse1-2 ystävä luokse 1-2 yö//

Me katsella PI hyvä elokuva c PIPI... (Tulkki ei saa elokuvan nimeä)

Minä tykätä (PI) piirretty elokuva os PI oma suositella elämä PI suositella os//

Huumori paljon//

Teema miettiä (etusormi otsalle) tieto teoria (TIEDE)/

oma ystävä yhdessä mukava//

Keskellä suomi lehti os arvio os voi lukea os //

Jos tykkää (PI) sellainen hirviö (MONSTERI) o-y ne 3-4 os kannattaa katsella //

Olisi mennä oma aihe järjestää hallitus kokous os4 /

Helpotus (huh-rinnalla) oma asunto lähellä os4 minä kävellä1-4 (vaivalloinen ilme) os4//

Yliopisto luento kokous tänään minä ei voi mennä syy jalka sattua//

Jos loppu viikko auttaa ei pakko lääkäri varata aika//

Toivoa parantua ei tarvitse mennä lääkäri//

Toissapäivänä huono nyt parempi toivoa //

Hei hei huomenna mukava ilta viimeinen ilta teille //

Liite 3: Analysoidut glossit

PAIKKA/SUUNTA ORANSSI SUBJEKTI SININEN VERBI PUNAINEN OBJEKTI
VIHREÄ

Pass = passiivilause

Intr = intransiivilause

Tran = transiivilause/ditransiivilauseet (= 2 objektia)

Ditr = ditransiivi

Ekv = ekvatiivilause (nämä ovat nominaalilauseita)

Luon = luonnehtiva lause

Til = tilalause

Kok = kokijalauseet

klass. = klassifikaattori

kopul = kopula

käsimuodot, Rissanen 1985

_|_ = pois egosta (liikkeen suunta, Jantunen 2003)

nom = nominaalilause

KÄVELYREITTI 3

Kävellä+matka kolme //

Klass/V/1-2

Jäällä kävely avaa aina hauskoja ja erikoisia näkökulmia kaupunkiin.

Jää pinta **kävellä** aina kaupunki **nähdä** eri tapa //

intr klass- /V/ 1-2   O   tran km-/V/ 1-2

Vähän samanlainen tunne kuin silloin, kun ystävämme vei meidät kerran ylöstuomiokirkon torniin.

"PIPI" tunne **sama** oma aikaisemmin oma ystävä minä yhdessä tuomiokirkko torni **nähdä** /

S **luonn**

S

tran. Km- /V/ 4-3

Kuinka erilaiselta maailma sieltä näyttikään. Vaikka tiesi, millainen Turku on kartalla, se hämmästytti siltikin.

eri näköinen **minä tietää** jo **turku** millainen alue **kartta tietää** jo **alue** (katsoa2 karttaa)/

S tran 1 O

O tran 1 O

Että Aninkaisten silta on muka tuolla, vai?

mutta ylhäällä alas **nähdä** (AAH) **a-n-i-n-k-a-i-n-e-n silta** tuolla / **arvella** //

trans km- /V/ 1y-a – 3 O

pass 1

UUSIA TOIMIA

uusi tehtävä

Kävin viime viikolla Elixian s.w.a.t.issa.

aikaisemmin viikko **e-l-i-x-i-a s-w-a-t** //

PAIK

Jännittävää, kun armeijassa ollessani en sulkeisista pitänyt, mutta nyt toiminta oli ihan hauskaa.

minä jännittää / aikaisemmin **armeija harjoitus ei-tykkää** // mutta nyt tuolla1-5 kiva //

S trans km- /""5/ 1
km /5/1

S

trans km-/5/ 1-2

Luon

Tänään aloitin improvisaatiokurssilla

tänään **minä aloittaa** tuottaa(IMPRO)+kurssi

S tran km- /G/ 1 (ei-dom.käs Å) O

Muuten hauskaa, mutta muut ryhmän jäsenet ovat vähintään kymmenen vuotta nuorempia.

hauskaa **muut jäsen+hän +x** 10 vuosi **nuori** vähemmän

S

Luon. km /ô/1.

Alkuun se oli hiukan häiritsevää, mutta hiljaksiin tunne alkoi hälvetä.

alku **minä häiritä** mutta **alkaa** vähitellen **hävitä** (HYY) / **mennä** ei-haittaa /

S tran km- /5/_|_ 1-2   tran km /G/passkäs/Å/ 1 O
 intr km- ['B] 1-3

Improssa aion käydä vastakin.

tuottaa (IMPRO) myös tulevaisuus (MYÖHEMMIN) **haluan minä käydä**

O   trans km-['B] 1 S O

S.w.a.t.tia mietin hiukan.

s -(SWAT) **epäillä** //

O   trans km- /5/ 1

Jalat olivat aika hajalla seuraavina päivinä...

oma jalat PI **väsinyt** seuraava päivä

S   luon km- /5/ 1

OPEPÖYDÄN TAKAA 2

Opettaja+pöytä (paikannus siellä takana)/

Kesken oppitunnin seiskaluokkalainen poika viittaa innokkaasti.

Opiskelu+tunti kesken **poika os3** seitsemäsluokkalainen luokka **os3 viittaa** (ilme innokas)/

S   S intr km- /B/ 1y

- *Opettaja, mä näin sut eilen kaupungilla.*

Opettaja **minä** eilen **nähdä** jo **sinut** kaupunki os/

S   tran km- /V/ 1-2 O

- *Jahas, vastaan ja ihmettelen mielessäni,*

Ihmetellä minä **ajatella** os2/

ellipti km- /G/ 1   ellipti km- /5/ 1

miksi lapsista on niin jännittävää nähdä opettajat työpaikan ulkopuolella.

miksi **os3-4 PI jännittää nähdä** jo **minä jossain pois3 työ ei/**

S   tran km /'"5/1 O   DITRAN O

Ei kai meitä vahtimestari sulje kellariin sarkofagiin oppituntien päätteeksi.

Me tarkoittaa vahtimestari hän **minä** kellari **tunkea** tunti jälkeen (EI/)

O   tran km /G/paskäs/B/1   S   O   tran-kl /S/

Tunti jatkui.

Jo tunti **jatkua** //

S intr ['B] 1-2

Oppilasta oli selvästi jäänyt joku askarruttamaan.

os2 selvä poika os2 mikä jäädä os2 **pohtia** //

S S S S intr km /G/ /B/1 S tran km-/'L/ 1

Hän viittasi uudestaan, epätietoisena

os2 uudestaan **viitata** / os2 **olla jonkin näköinen** (ILME EPÄVARMA)/

S intr km- /B/ 1 / S nom km-/G/ 1 (Luonn predikaatti)

- Opettaja, onko sulla olemassa koti?

Os2 opettaja **onko** sinä **koti** ? (kysyvä ilme)

S tran km /G/1 O

Kerroin asustavani koulun kryptassa.

Minä **kertoa** minä **asua** koulu **kellari+huone** (HUULIO KELLARI)

S tran km- /5/ 1 S intr km- [Bb]1 paik

POTILAS MOUKOLA JA KIPEÄ KOIPI

Sairas m-o-u-k-o-l-a jalka sattua

Hyvää huomenta, päivää ja iltaa.

Hyvää huomenta päivää iltaa//

No niin, tästäkin päivästä tuli rajoittunut, sillä jalkaani vihloo aivan jatkuvalla syötöllä.

Tämä päivä **minä ei voi tehdä** kaikki/ syy **jalka särkeä**//

S tran km- /X/ 1 tran km- ['B] 1 O/ S intr km- /'V/ 1

Tämä päivä **minä ei voi** tehdä kaikki (UPOTUS HUOMATTU!)

S trunk km /X/1 O O

Kotiin en silti voinut jäädä, vaikka jouduinkin skippaamaan muutaman sovitusmenon.

Minä **koti jäädä ei voi jäädä** / vaikka **minä** mikä **meno sovittu+x peruuttaa+x**//

S paikk intr km- ['B] 1 trans km- /X/ 1 intr km- ['B] 1 /S O tran km /Å/4-3 tran km /G/ 4-3

Tämä tarkoitti käytännössä sitä, että ihanan pehmeän ja kotoisan pyjamani sijaan minun piti pukeutua ihmisten ilmoille.

Tarkoittaa oma yö paita pehmeä vaate pakko vaihtaa normaali vaate ulos mennä//

O tran km-/G/ 1 O

Kaikista mieluiten olisin viettänyt päiväni makuupussissa, mutta kun siinä on hieman vaikea kävellä.;

Minä olisi oma päivä makuupussi (maata makuupussissa) ei voi kävellä jos makuupussi//

S intr km- /G/ 1 (KOPULA?) O tran km-/X/ 1 intr km- /V/ 1-2 INTR KLASS /V/

Turvauduin siis helppoon asukokonaisuuteen,

Minä helppo pukea// (2 tai 4?)

S tran-km-B1 ja objekti on 2 tai 4 (eli pari tai muutamia vaatteita)

jonka kruunasi upean värinen myssy.

Minä pipo vetää päähän(MYSSY) //

S O tran klass- [A] 1y-a

Haluaisin nuo Ginan myssyt kaikissa sateenkaarenväreissä, sen verran kivoja ne ovat.

Minä haluta g-i-n-a pipo eri+x väri minä haluta syy mukava pitää(tykätä etusormi otsasta) pipo//

S tran km-['B] 1 O S tran km-['B] 1 tran km-/G/ 1 O

Pakko laittaa tämä toinenkin asukuva tänne, sillä tuollaista jäykkää puutarhatonttu-poseerausta on vaikea tehdä tahallaan!:D

Minä toinen kuva lisätä tarkoittaa tehdä molemmat jäykkä (keholla kuvailu) niin sanottu ("ns-sormet") puutarha tonttu (jäykkä asento) vaikea kuva//

S O tran km-/ô/ 1 tran km-['B] 1 S S luon.predik

Näistä vahinkokuvista tulee aina todella outoja.

Os2 sellainen kuva tarkoittaa vahinko kuva aina outo yleinen//

S intr S luon.pred luon.pred; EKVATIIVI

Pitää joskus tehdä postaus epäonnistuneista asukuvista, joissa mm. kävelen kameraa kohti, irvistän ja ilmeeni on muuten naurettava.

Pitää (varata) PIPi sellainen epäonnistua vaate+(huulio ASU)kuva/

tran km- [A]/ 1 O

esimerkki minä **kävellä** kamera/ minä samaan aikaan **irvistää** ilme menettää **nauraa**//

S intr km-/V/ 1-2 S intr km- /"L/ 1 O tran km /5/1 intr
km- /Å/ 1

Tämä on kuitenkin miedoimmasta päästä outoja asukuvia, sillä tämä on vain tylsä tai oikeastaan huono.

Mutta tämä olla (omistaa)4 outo vaate kuva+x vain tylsä tai huono kuva//

Intr km /G/1 S Luonnehdinta

Koska tämäkin lepopäivä oli pitkä ja tylsä, kulutin aikaani tutustumalla risteilyltä saamiini kosmetiikkanäytteisiin.

Tämä os1 tauko+päivä **pitkä(kestää)** tylsä /

S luon km- /G/ 1-3

minä mikä risteily minä **saada** meikki(KOSMETIIKKA)

S S tran km-[A] 1 O

näyttää (NÄYTE + kuvaileva pakkaus sormilla) **tutkia** (katsella pakettia, käänällä käsissään)// O tran km- /ô/ 1

Sain näytteet eräältä meikkitaiteilijalta, joka on toiminut kosmetiikka-alalla yli kymmenen vuotta.

Meikki+taiteilla+hän **os3**/

S ekv km- /G/ 3

meikki+ala yli kymmenen vuotta työ jo (tran?) / **välittää** (antaa näyte minulle3-1) //

tran km- /ô/ 3-1 O

Jossakin vaiheessa hän huomasi, että tummalle iholle on erittäin vaikea löytää oikean sävyisiä meikkituotteita.

Os3 mikä vaihe **huomata** tumma iho PI vaikea **löytää** oikea väri (SÄVY) meikki kuinka ?/ ratkaisu ? (kysyvä ilme)//

S tran km- /"L/ -> /bO/ 2-1 O tran km- /"5/ -> /S/ 1

Ratkaisuksi tähän ongelmaan perustettu Ethnic Cosmetics tuo maahan juuri mustalle iholle/hiuksille sopivia tuotteita unohtamatta tietenkään pohjolan vaaleille piirteille sopivia tuotteita.

E-t-i-c meikki (KOSMETIC) os1 musta iho hiukset **sopia tuote** /

S O tran km- /F/ 1 S

myös pohjoinen vaalea pirteä **näköinen** sopiva **meikki tuote ne molemmat**//

1 tran km- /G/ 1 O kopula luon km- /V/

Tuotteista voit lukea lisää ja niistä voi tilata Ethnic Cosmeticsin kotisivulta.:

Nämä 3-4 voi **lukea** enemmän e-t-i-c meikki (KOSMETIC) os2 koti+sivu /

O tran km- /B/ 1

os2 **voida etsiä** enemmän **tieto**//

tran km- [A] 1 tran km- /V/ 1 O

Kokeilin sitten aikani kuluksi Da Vinci -merkkistä mineraaliluomiväriä (sävy Light Grey).

Minä **kokeilla** d-a v-i-n-c-i merkki **luomiväri** (levittää luomiväriä) vaalea vihreä (LIGHT GREY) // S tran km- /V/ 1 O

Olen aiemmin kokeillut vain Mineralissiman mineraalimeikkejä, joten kauheasti minulla ei vertailukohtia meikkikokemukselleni ole.

Aiemmin **minä** jo kaksi **peili luomiväri meikki** (klass. ripsiväri) /

minä PI paljon **verrata+x os4-3 ei** //

S O tran km- [B] 1 kopul tran km- /G/ 4-3

Tummanharmaa rajauskynäni loppui muutama viikko sitten ja ajattelin testata, olisiko tästä sen korvaajaksi.:

Tumma harmaa **rajauskynä** (piirtää raja silmään) muutama viikko aiemmin **loppua** jo/

S O tran km- /B/ 1 intr

minä **ajatella testata** os3 **rajauskynä** (silmään piirtää) **käyttää**//

S tran km- /5/ 1 tran km- /G/ 1 O tran km-[B] 1

Vaaleanharmaaksi tituleerattu väri oli minusta kuitenkin vaaleansininen, eli tumman rajauksen korvaajaa tästä ei tullut.

Vaalea harmaa **väri sanoa** (etusormi päätty pass.kädelle) /

tran km- /G/ 1

ajatella väri vaalea sininen/ tumma **rajauskynä** tarkoittaa **voittaa tehdä ei voi**//

tran km- /5/ 1   tran km- /'5/-> /S/ 1 tran km- /B/1 tran km- /X/1

Sen sijaan tämä väri sopii vaaleiden farkkujen ja pappakalsaritakini kanssa loistavasti yhteen.

Os2 väri **sopia** vaalea farkku housut oma pappa takki **sopia** rajauskynä väri//

S tran km- /F/ 1 tran km- /F/ 1 S

Purkki saa pienen miinuksen siitä, ettei siinä ole minkäänlaista annostelusysteemiä, vaan purkista on helppo ottaa liikaa tai sen voi pienellä ranneliikkeellä humpsauttaa kokonaan lattialle.

Purkki **os1** ei mitään kuinka **voida annostella** (OTTAA) /

kopula km- /G/ 1 tran km- /5/-> /S/1 tran km- /F/ 1

esimerkki liikaa **ottaa** tai jos **kaatua** helppo//

tran km- [Ax] 1 intr km- /'5/ 1

Ei, en testannut sitä! :D

Ei (pään pudistus) os **tapahtua** ei//

intr km- /G/ 1

Tuli muuten näin jälkikäteen (taas kerran) mieleen, että olisin ehkä voinut laittaa nuo hiukset ennen meikkikuvaa

Sen jälkeen **tulla mieleen** **olisi voida hiukset tehdä** (LAITTAA) kuinka ennen meikki kuva/

(s?) tran km- /G/1 ? tran km- /S/1 tran km- ['B]1

Pörrönuttura, josta tunkee esiin hiussuortuvia ei ole ehkä se edustavin kampa.

Hiukset nuttura (kuvailla sekainen nuttura) **ei** (ilme ei) ehkä **hyvä kuva ei**//

kopula ? km-

[B]

Vietin eilisen päivän tosiaan sohvalla lepäillen ja jalkaani hoitaen.

Eilen päivä sohvalla **maata** (klass) **levätä oma jalka hoitaa**//

intr km- /V/ 1 intr km- /B/ 1 tran km- /c/ 1

Oma jääkaappini oli aivan tyhjä ja koska kauppareissu tällä jalalla ei houkuttanut sitten alkuunkaan, turvauduin ystäväni apuun.

Jääkaappi **os** tyhjä **os** syy kauppa jalka **käydä** jalka syy **kipeä ei voi/**

S kopula luon km- /G/3 intr km- /G/ 1-3-1 S luon tran km- /X/1

nyt **pyytää** **ystävä** **kutsua** apu//

tran km- /B/ O 1 tran km- /B/1

Matelin yökylään ja pääsinkin heti syömään.

Minä yö+**luokse** / heti **saada** ruoka

S intr km- /G/1-2 / tran km- [A]2-1 O

Tällaisissa tilanteissa ystävyys punnitaan.:)

os3 **ystävä** **PI tärkeä**//

S S Luon pred

Arvostan myös niitä tyyppejä, jotka kuolemataudista huolimatta pistäytyvät käymään lääketuliaisten kanssa.

Minä **kunnioittaa** sama **kuka haluaa** vaikka **sairas+kärsiä** kuitenkin **voida tulla käydä/**

S tran km- /I/ 1 O tran km- [ʻB]1 Luonn tran km- /S/ intr km- /G/1-3-1-3-1

Sairaiden luona vierailu tuo hyvän mielen sekä potilaalle että vierailijalle.

se **kuka** **sairas** **minä** **mennä+luokse1-3** **vaikuttaa** 3-1 mieli **minua** **sairas+hän2**//

O S tran km-/G/ 1-3 tran km-/o/->/5/ 3-1 O O

Tänään on kyllä pakko mennä hakemaan jääkaappiin täytettä.

Tänään **minä** pakko **jääkaappi** **tyhjä** pakko **kauppa** **mennä**//

S O Luon pred paikk intr km- /G/ 1-2

Jospa joku ystävällinen sielu auttaisi kassieni kanssa.

Minä **toivoa** joku **voida auttaa** **kassit** (kantaa kasseja molemmin käsin) /

S tran km- /Å/ 1 S tran km- /S/1 tran km-[ʻB] 1 O

Tai sitten ostan vain ne aivan välttämättömät jutut, kuten valtavan kasan maitoa.

tai **minä** vain **ostaa** vain mitä **minä** **haluta** esimerkki paljon **maitoa**/

S tran km-/Å/ 1 S tran km-[ʻB] 1 O

Ja ehkä pakastesushia, nam!<3

ehkä **pakkanen+arkku** (PAKASTIN) s-u-s-h-i maukasta//

○

Eksyin jälleen pointistani,

Jo pois//

sillä tarkoitukseni oli suositella teille elokuvaa.

Minä **tarkoittaa** minä **puhua** elokuva **suositella**//

S tran km-/G/1 S tran km-/G/1 ○ tran km-['B]1

Eillisellä yökyläreissulla

Eilen minä **mennä luokse1-3** ystävä **luokse 1-2** yö//

S intr kl-/G/ 1-3 paikk intr kl- /G/ 1-3

katsoimme ystäväni kanssa aivan mahtavan animaation nimeltään Cloudy with a Chance of Meatballs.

Me **katsella** PI hyvä elokuva c PIPI... (Tulkki ei saa elokuvan nimeä)

S tran km- /V/1 _|_ ○

Tykkään aivan mielettömästi piirretyistä ja tästä tuli kyllä eräs uusista elokuvasuosikeistani.:)

Minä **tykätä** (PI) piirretty elokuva / os PI oma **suositella** elämä PI **suositella** os//

S tran km-/G/ 1 ○ tran km-['B]1 ○ tran km-['B]1

Huumoria oli tarpeeksi,

Huumori **(nyökätä)** paljon//

S luonn kopula

eräs tärkeä teema oli tiede

Teema **mieltä** ([OLI] etusormi otsalle) **tieto teoria** (TIEDE)/

S tran km-/G/ 1 ○

ja elokuvaseura oli mahtavaa.

oma ystävä yhdessä **PI** mukava//

S kopula luon km-/H/ 1

Keskisuomalaisen arvion elokuvasta voit lukea täältä.

Keskellä suomi lehti **os** arvio **os** voi **lukea os** //

km- /G/ 1 pass.kädelle km-/B/ ○ tran km /s/ tran km-/B/1 ○

Liite 4: Ryhmitellyt lauseet

IntransitiivilauseetLiikeverbit*Jäällä kävely*

1. Jää pinta **kävellä**
intr klass- /V/ 1-2

(Tulkin lisäys, ei lähtötekstissä)

2. **mennä** ei-haittaa
intr km- [B] 1-3

Kesken oppitunnin joissa mm. kävelen kameraa kohti, irvistän ja ilmeeni on muuten naurettava.

11. esimerkki **minä kävellä** kamera/ **minä** samaan aikaan **irvistää** ilme menettää **nauraa**//

S intr km-/V/ 1-2 S intr km- /L/ 1 O tran km /5/1 intr km- /Å/ 1

koska kauppareissu tällä jalalla ei houkuttanut sitten alkuunkaan

15. syy kauppa jalka **käydä** jalka syy **kipeä ei voi**
intr km- /G/ 1-3-1 S luon tran km- /X/1

Matelin yökylään

16. **Minä yö+luokse**
S intr km- /G/1-2

pistäytyvät käymään lääketuliaisten kanssa

17. **voida tulla käydä**
intr km- /G/1-3-1-3-1

Tänään on kyllä pakko mennä hakemaan jääkaappiin täytettä.

18. Tänään **minä** pakko **jääkaappi tyhjä** pakko **kauppa mennä**//

S O Luon pred paikk intr km- /G/ 1-2

Eilisellä yökyläreissulla

19. Eilen **minä mennä luokse1-3** **ystävä luokse 1-2** yö//
S intr kl-/G/ 1-3 paikk intr kl- /G/ 1-3

Kohta minua kutsuu ainejärjestömme hallituksen kokous.

20. **Olisi mennä** oma aihe järjestö hallitus **kokous** os4 /
tran km-/G/1 intr km-/B/ 1-4 O

joten uskallan laahustaa sinne.

21. **voida kävellä1-4** (vaivalloinen ilme) **voida os4**//
tran km-/S/1 intr km-/V/1-4 tran km-/S/1 paikka

Olotilan muutosverbit

Tummanharmaa rajauskynäni loppui muutama viikko sitten

13. Tumma harmaa **rajauskynä** (piirtää raja silmään) muutama viikko aiemmin **loppua** jo/

S

intr km- /B/

1

Ei, en testannut sitä!:D

14. Ei (pään pudistus) os **tapahtua** ei//

intr km- /G/ 1

Toivottavasti tuo tuosta tokenisi itsestään.

23. Toivoa **parantua** ei tarvitse **mennä lääkäri**//

Ruumiintilaverbit

sillä jalkaani vihloo aivan jatkuvalla syötöllä

5. syy **jalka särkeä**//

S intr km- /"V/ 1

Yliopiston luento ja kokous jäivät tänään väliin tuon kivuliaan koipeni vuoksi.

22. Yliopisto luento **kokous** tänään **minä ei voi mennä** syy **jalka sattua**//
paikka S tran km- /X/ 1 intr km-/B/1-4 S intr

Elliptiset lauseet

Alkuun se oli hiukan häiritsevää, mutta hiljaksiin tunne alkoi hälvetä.

1. alku **minä häiritä** mutta **alkaa** vähitellen **hävitä (HYY)** / **mennä** ei-haittaa /

S tran km- /5/_|_ 1-2 tran km /G/passkäs/Å/ 1 O intr km- [B] 1-

3

Jahas, vastaan ja ihmettelen mielessäni,

2. **Ihmetellä** minä **ajatella** os2/

ellipti km- /G/ 1 ellipti km- /5/ 1

Eksyin jälleen pointistani,

3. Jo pois//

Luonnehtivat lauseet

Vähän samanlainen tunne kuin silloin,

1. "PIPI" **tunne sama** oma aikaisemmin

S **luonn**

mutta nyt toiminta oli ihan hauskaa.

2. mutta nyt tuolla1-5 kiva
Luon km /5/1

Muuten hauskaa, mutta muut ryhmän jäsenet ovat vähintään kymmenen vuotta nuorempia.

3. hauskaa muut jäsen+hän +x 10 vuosi nuori vähemmän

S Luon. km /ô/1.

Jalat olivat aika hajalla seuraavina päivinä...

4. oma jalat PI väsynyt seuraava päivä
S luon km- /5/ 1

epätietoisena

5. os2 olla jonkin näköinen (ILME EPÄVARMA)/
S nom km-/G/ 1 (Luonn predikaatti)

sillä tuollaista jäykkää puutarhatonttu-poseerausta on vaikea tehdä tahallaan!:D

6. puutarha tonttu (jäykkä asento) vaikea kuva
S luon.predik

vahinkokuvista tulee aina todella outoja

7. vahinko kuva aina outo yleinen
S luon.pred luon.pred; EKVATIIVI

Koska tämäkin lepopäivä oli pitkä ja tylsä, kulutin aikaani tutustumalla risteilyltä saamiini kosmetiikkanäytteisiin.

8. Tämä os1 tauko+päivä pitkä(kestää) tylsä /

S luon km- /G/ 1-3

Tällaisissa tilanteissa ystävyys punnitaan.:)

9. os3 ystävä PI tärkeä//
S S Luon pred

joitka kuolemantaudista huolimatta

10. vaikka sairas+kärsiä kuitenkin
Luonn

11. jääkaappi tyhjä
• Luon pred

ja elokuvaseura oli mahtavaa.

12. oma ystävä yhdessä PI mukava

Kokouspaikka on onneksi melkein asuntoni vieressä, joten uskallan laahustaa sinne.

13. Helpotus (huh-rinnalla) oma asunto lähellä os4 minä voida kävellä1-4 (vaivalloinen ilme) voida os4//

kopula til km-/G/4 S luonn pred /G/ paikka S tran km-/S/1
intr km-/V/1-4 tran km-/S/1 paikka

Transitiivilauseet

Vähän samanlainen tunne kuin silloin,

3. "PIPI" tunne sama oma aikaisemmin
S luonn

mutta nyt toiminta oli ihan hauskaa.

4. mutta nyt tuolla1-5 kiva
Luon km /5/1

Muuten hauskaa, mutta muut ryhmän jäsenet ovat vähintään kymmenen vuotta nuorempia.

3. hauskaa muut jäsen+hän +x 10 vuosi nuori vähemmän

S Luon. km /ô/1.

Jalat olivat aika hajalla seuraavina päivinä...

8. oma jalat PI väsynyt seuraava päivä
S luon km- /5/ 1

epätietoisena

9. os2 olla jonkin näköinen (ILME EPÄVARMA)/
S nom km-/G/ 1 (Luonn predikaatti)

sillä tuollaista jäykkää puutarhatonttu-poseerausta on vaikea tehdä tahallaan! :D

10. puutarha tonttu (jäykkä asento) vaikea kuva
S luon.predik

vahinkokuvista tulee aina todella outoja

11. vahinko kuva aina outo yleinen
S luon.pred luon.pred; EKVATIIVI

Koska tämäkin lepopäivä oli pitkä ja tylsä, kulutin aikaani tutustumalla risteilyltä saamiini kosmetiikkanäytteisiin.

8. Tämä os1 tauko+päivä pitkä(kestää) tylsä /

S luon km- /G/ 1-3

Tällaisissa tilanteissa ystävyys punnitaan.:)

14. os3 ystävä PI tärkeä//

S S Luon pred

joitka kuolemataudista huolimatta

15. vaikka sairas+kärsiä kuitenkin
Luonn

16. jääkaappi tyhjä

- Luon pred

ja elokuvaseura oli mahtavaa.

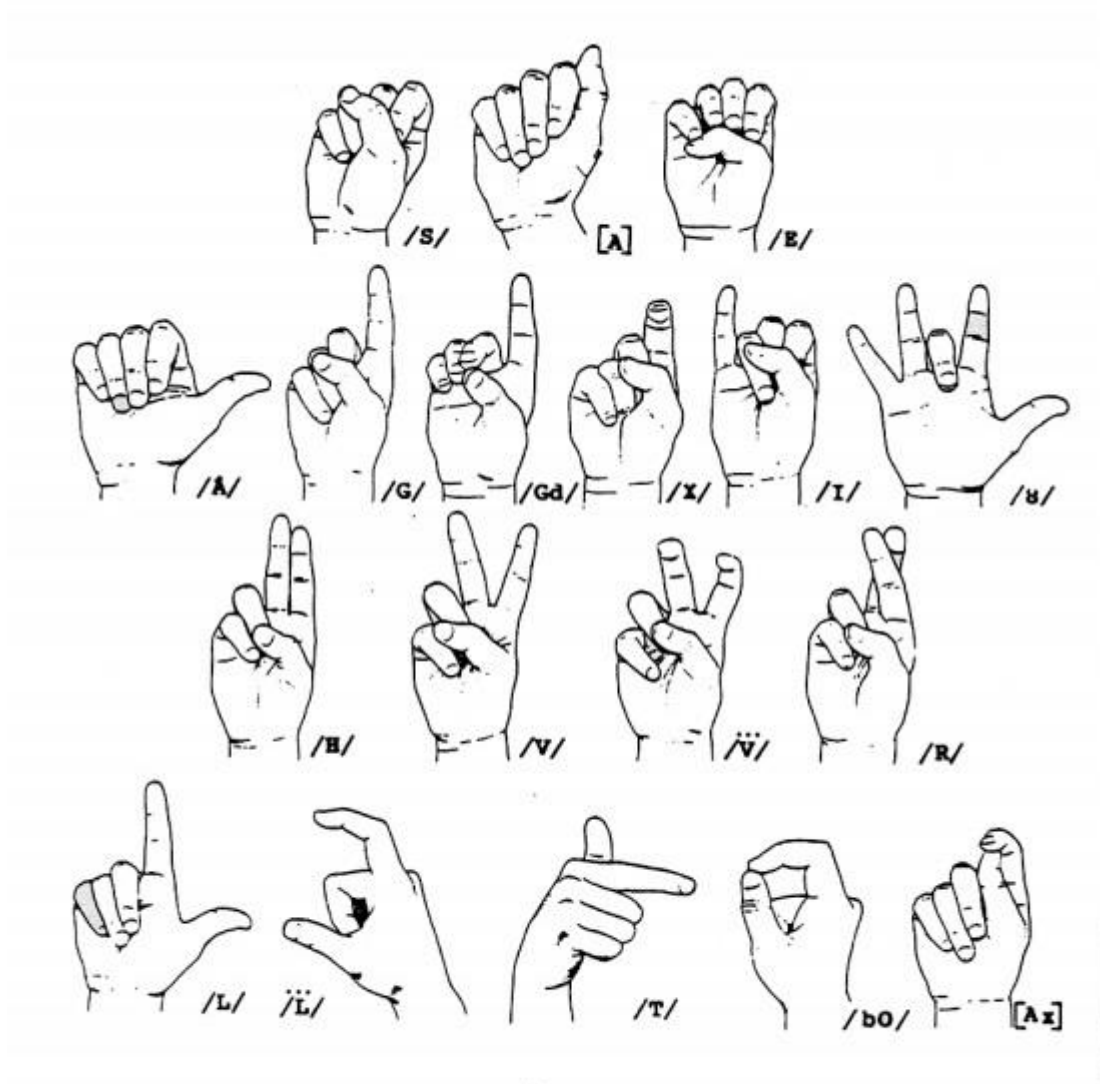
17. oma ystävä yhdessä PI mukava

Kokouspaikka on onneksi melkein asuntoni vieressä, joten uskallan laahustaa sinne.

18. Helputus (huh-rinnalla) oma asunto lähellä os4 minä voida kävellä1-4
(vaivalloinen ilme) voida os4//

kopula til km-/G/4 S luonn pred /G/ paikka S tran km-/S/1
intr km-/V/1-4 tran km-/S/1 paikka

Liite 5: Käsimuodot 1/2 (Rissanen 1985)

Käsimuodot 2/2 (Rissanen 1985)

